

จิตต้องมีบริกรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราจะเริ่มปูพื้นก่อนไง คำถามเรื่องภาวนาในประวัติหลวงปู่อ่อน แล้วหลวงปู่มันให้เปลี่ยนคำภาวนาใหม่ เพราะเห็นเป็นคนราคะจริต

ถาม: แล้วเราจะรู้ได้อย่างไร เมื่อไหร่เราควรเปลี่ยนคำภาวนา เพราะไม่ถูกจริตกับเรา

ตอบ: อันนี้เรามาใช้บ่อยมากเรามาใช้บ่อย เราจะให้เห็นความแตกต่างหลากหลาย เวลาเราคำภาวนาเนีย ทำไม่ต้องพุทโธ แล้วพุทโธเนีย หลวงตาท่านพูด เวลาหลวงตาทำอะไรเนีย หลวงตานะ ท่านจะมีประสบการณ์มาก เพราะท่านเรียนมาเป็นมหาแล้วท่านบริหาร ตอนที่ท่านบริหาร ตอนเรียนอยู่นะท่านจะดูแลพระในฝ่ายปริยัติด้วย แล้วพอท่านมาปฏิบัติ ท่านมาอยู่กับหลวงปู่มันอยู่กับครูบาอาจารย์ ท่านมีประสบการณ์มาก นี่คำพูดของผู้มีประสบการณ์มาก เวลาท่านเทศน์นะ ท่านจะบอกว่า เราชอบพุทโธ เราจึงสอนพุทโธ แต่เวลาเราพูด เราเอาเนื้อหาสาระเลย ว่าพุทโธเลย พุทโธเพราะอะไร พุทโธเป็นพุทธานุสสติ พุทโธเนีย เวลาพุทโธ มันมีผลหลากหลายนะ คำว่าผลหลากหลาย เห็นไหม

เวลาอนาถบิณฑิกเศรษฐีไปเยี่ยมญาติเนีย ทุกคนพูดว่า ทุกคนปรารถนาอยากจะพ้นทุกข์ ทุกคนปรารถนา แต่ถ้าไม่มีศาสนาเราก็สร้างบุญกุศลกันมา เวลาพระพุทธรเจ้าเกิดนี้ไม่มีใครรู้ เวลาอนาถบิณฑิกเศรษฐีไปฟัง ทำไมเขาตัดอาหารเลี้ยงกันเยอะแยะเลย ทำไมเขาทำงานอะไรกันนี้ นึกว่าทำงาน บอกว่าไม่ใช่ นิมนต์พระพุทธรเจ้ามาฉัน นิมนต์พระพุทธรเจ้ามาฉัน ได้ยินคำว่าพระพุทธรเจ้าเท่านั้น ซ็อกเลย เห็นไหม อยากจะไปเฝ้าพระพุทธรเจ้าตลอดเวลา เห็นไหม เนี่ย คำว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐี ได้ยินคำว่าพุทธรเจ้าซ็อกเลยแล้วทวดา อินทร์ พรหม คำว่าพุทธรเจ้า

เวลาค่าบริการรวมว่าพุทโธ ๆ นี้ เห็นใหม่ คำว่า พุทโธ ๆ เหมือนกับว่า เรามีผู้ใหญ่ มีผู้มีบารมีคอยดูแลคุ้มครองกันเรานะ ไอ้นี้พูดถึง ผลประโยชน์ที่จะได้ แต่คำว่าพุทโธ ๆ เรายัง เรากำหนด พุทโธ ๆ เนี่ยเป็นค่าบริการรวม แล้วค่าบริการรวมนี้ พุทโธเนี่ย เวลาหลวงตาท่าน พูดนี้ พุทโธกระเทือนสามโลกธาตุ เราชอบพุทโธ เราชอบ ท่านใช้คำว่าเราชอบ เราชอบ เราเลยสอนพุทโธ แต่ท่านไม่อธิบายไปหลากหลาย ถ้าอธิบายไปหลากหลายเนี่ย มันก็ เหมือนกับว่าเราบอกว่าของเราดีของคนอื่นไม่ดีใจ เนี่ย เพราะประสบการณ์ของท่านมาก เวลาท่านพูดแล้วเราสังเกต เวลาหลวงตาท่านพูด

ทั้งๆ ที่รู้ อย่างพวกเรานี้นะ เรามีเพชรกันอยู่คนละเม็ดหนึ่ง เพชรเนี่ย เพชรมี คุณค่ากันมากเลย ทำไมเราบอกเพชรเรามีคุณค่าไม่ได้ละ บอกแล้วมันสะท้อนเขา เพราะ เขาถือกันนี้ พลาสติก คริสตัลบ้าง มันไม่ใช่เพชร แต่เราถือเพชรอยู่เนี่ย ทำไมเราน่าจะ บอกว่า นี่ของเราเพชรนะแล้วพิสูจน์ได้ว่าเพชรนะ ไม่ใช่พลาสติกอัด แต่ท่านก็อ่อนน้อม ถ่อมตน เราสังเกตได้เวลาหลวงตาท่านพูดนะ เราชอบพุทโธ เราก็เลยสอนพุทโธ ทั้งๆ ที่ พูดว่าพุทโธนี้ มันจะมีคุณค่ามาก มีคุณค่ามาก ๆ เพราะพุทโธเนี่ย เป็นชื่อขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะเป็นชื่อของพุทธศาสนา พุทโธ พุทธะ เป็นพุทธ ศาสนา พุทธศาสนาเป็นศาสนา คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่พึ่ง ที่อาศัย มันเป็นสิ่งกลางทุกๆคนปรารถนาหมดเลย

ทีนี้คำว่าพุทโธ ๆ นี้ ลืมบอกให้หมด พุทโธ ๆ แต่ เห็นใหม่ คำว่าจริต เห็นใหม่ คำว่าจริต คำว่าพุทโธเนี่ย อันนี้มันอยู่ที่ว่าหลวงปู่มันครูบาอาจารย์ท่านรู้จริตใจ รู้จริตว่า ถ้าพุทโธ ๆ อย่างนี้มันสั้น พอมันสั้น อย่างคนเรานี้นะ คำว่าพุทโธ เวลาเราพุทโธ บางคน เร็ว ๆ โธๆๆๆ ไปเลยนี้ พุทโธไปสองคำนะมันเหลือคำเดียวโธๆๆๆ เลยเนี่ย มันยังสั้น เข้าไปใหญ่ ไอ้สั้นเข้าไปใหญ่แต่เขาได้ผลนะ ถ้าคนบอก พุทโธ ๆ หลวงพ่อ มันจะพุท โธไว ๆ เนี่ย จน โธ ๆๆๆ ไปเลย หนูก็ตกใจ หนูก็ต้องกลับมา บอกไม่ได้ต้องมา พุทโธ ๆ ๆ ไม่ได้ต้องกลับมาพุทโธ ไอ้โธๆๆๆไปเลยนี้มันละเอียดไปแล้วจิตมันจะลงรู้ใหม่ นั่น ไอ้อย่างนี้มันเป็น มันเหมือนกับเรา

เครื่องจักร พอมันหมุนไปแล้วต่าง ๆ เครื่องจักรกำลังคงตัวของมันแล้ว มันไปได้ ด้วยตัวของมันเองแล้วนี้ มันจะเป็นประโยชน์ละ แต่ถ้าเครื่องจักรยังไม่คิดนะ เราปั่น เครื่องนะ เราคิดเครื่องนี้เราต้องใช้กำลังขนาดไหน นี้เราพุทโธ ๆๆ กว่ามันจะเป็น โธ ๆ ๆๆๆไปนี้ อันนี้ไม่ผิดหรอก แต่ด้วยสามัญสำนึกว่ามันผิด เพราะมันไม่ใช่สองคำว่า

พุทธโธ วิตถกวิจารณ์ พุทธโธ ๆ โธๆๆๆไปเลย นี่อาการของจิตมันเป็นไป เห็นไหม คำว่าพุทธโธสั้น ๆ หรือนี่มันทำให้จิตใจเราคือแล้วเราก็ก่ียงมันไป แต่บางคน พุทธโธๆ ๆ มันแว็บเห็นไหม พุทธโธมันแว็บ

หลวงปู่อ่อน ท่านให้ใช้ยาวสักประมาณ ๕ คำ เราเคยจำได้เพราะเราอ่านประวัติ หลวงปู่อ่อนเหมือนกัน เราเอาคำนี้มา มายืนยันว่า เราจะพูดสิ่งใดนี้ เราต้องมีหลักฐาน มีที่ยืนยัน ว่าหลวงปู่มัน ท่านสอนพุทธโธ แต่ทำไมท่านสอนหลวงปู่อ่อน ทำไมคำบริกรรมยาวอย่างนั้นล่ะ เห็นไหม ท่านไม่ได้ดูที่คำสอน ท่านไม่ได้ยึดที่ทฤษฎีใด ท่านยึดถึงผลของผู้ที่ปฏิบัติใด หลวงปู่มันท่านดูที่ผลของผู้ที่ปฏิบัติ ถ้าพุทธโธเนี่ย พุทธโธโดยทั่วไปทุกคนจิตสามัญญสำนึกเนี่ย ใช้ประโยชน์ได้ดีมากเลย แต่ขณะหลวงปู่อ่อน ท่านต้องใช้คำท่านถึงไม่ให้พุทธโธ ทุกคนเวลาไปหาส่วนมากส่วนใหญ่จะให้พุทธโธนะ ให้พุทธโธ กำหนดพุทธโธเลย แต่หลวงปู่อ่อนท่านเป็นคนสั่งเองเลย บอกว่าให้ใช้คำบริกรรมให้ยาวขึ้นไปอีก ให้ยาวขึ้นไปเพื่อจะให้จิตมันอยู่ได้ เห็นไหม นี่เราจะบอกว่า

ครูบาอาจารย์ของเราท่านไม่ใช่ทมิฬมานะ ไม่ใช่ว่าต้องฉันทถูกใครถูกใครผิดใครถูก ไม่ใช่ ต้องการว่าผู้ที่ทำนั้นได้ผลประโยชน์หรือเปล่า เห็นผลของผู้ที่กระทำนั้นนะ เนี่ยใจที่เป็นธรรม เห็นไหม เนี่ย เราถึงเอาอ้างว่า ถ้าครูบาอาจารย์หรือว่าเราทำแล้วนี้พุทธโธไม่ได้ แต่คำว่าไม่ได้ของเราเนี่ย เราต้องจริงจังนะ เราพยายามจริงจังของเรา พุทธโธ ๆ ๆ ทำให้จริงจังของเรา มันจะได้ไม่ได้ มันอยู่ที่การกระทำ ใ้เนี่ยพอเราจับจดเรามักง่ายเนี่ยอะไรก็ได้ ๆ แล้วมันก็จะไม่ได้อะไรเลย มันก็ต้องลองกันเต็มที่

เราพูดถึงเรานะ ขนาดสองพรรษาแรก หาทางของตัวเองไม่เจอ เนสัชชิกนะมันไม่ได้นอนเลย พรรษาแรกไม่นอนเลย ไม่นอนพอจิตมันก็ลงได้ เห็นไหมเวลาทำคนมันลงได้ พอคนมันลงได้นี้ ขนาดจิตมันลงแล้วนี้ เห็นเป็นอสุภะ หมุนเข้ามาใส่เรา เรายังผละเลย เนี่ย ก็มันใจ มันใจว่าตัวเองมาถูกทางละ พอถูกทางทำไปแล้วมันจืด ทำไปแล้วมันจืดทำไมมันจืด หึม ทำไมมันจืด พอมันจืดปั๊บ เราหาอุบายของเราเองนะ พอมันจืดปั๊บเราก็พยายามให้มันเป็นอสุภะให้มันสดๆ ให้มันคิ่นคิ่น ให้มันแบบว่า ให้มันกระเทือนหัวใจ มันไม่ได้ นึกอุบายพักหนึ่งมันก็จืดไป ๆ จนเฮ้.. มันไปแล้ว มันจืดแล้วพอมันจืดมันไม่มีรสชาติ คำว่าไม่มีรสชาตินี้คูลี

เวลาเราปฏิบัติทำไมมันไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย มันหาทางออกไม่ได้ จนเรา มาใช้ปัญญาของเราเอง ใช้ความคิด ใช้ความคิดโล่เข้ามา ๆ พอโล่เข้ามานี้มันคิดดี มันมี ธรรมชาติ มีธรรมชาติคือจิตมันทำไง เหมือนเราทำงานแล้วคล่องตัวเนี่ย มันมีความพอใจที่มัน จะทำ พอมันจะทำ อืม แล้วพอคนเรานี้มันมีความพอใจที่มันจะทำ หรือทำแล้วมันมี ผลงาน หรือทำแล้วนี้ มันมีความอบอุ่นอย่างนี้ งานนี้มันไปได้ง่ายใช่ไหม เพราะความ ชำนาญของเรา พอไปเรื่อย ๆ พอ อืม มันใจเรื่อย ๆ เนี่ย อืม คราวนี้ถูกทาง พอถูกทางนั่ง ภาวนาเนี่ย หลวงปู่มันมาเลยมาในนิมิตเลย เวลาจิตมันลง เนี่ยทางของเอ็ง ๆ ที่ว่านี้ เนี่ย เราบอกว่าเห็นไหม คำว่าจริตนิสัยนี้ เราต้องทำจริงทำจัง แล้วทำจริงนี้

พอเราพุทโธ พิจารณากาย เนี่ย พิจารณากายแล้วพิจารณาใจแล้ว มันไม่ได้ผล มัน ไม่ได้ผลจนสุดท้ายแล้ว เห็นไหม สุดท้ายเรามาหาทางของเราเอง กำหนดปัญญาอบรม สมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิ ขบ ปัญญาคืออะไร สมาธิคืออะไร ทุกอย่างเป็นนามธรรมที่ เกิดจากจิต มันเป็นนามธรรมเป็นความคิดที่เกิดจากจิต แต่เกิดจากจิตเนี่ย เราเปรียบเทียบ เหมือนการเสกน้ำทิ้งไปเหลืออากาศที่มันอยู่ตามธรรมชาติของมัน เราไม่ได้ประโยชน์ อะไรจากมันเลย แต่เราหายใจเอาออกซิเจนเข้ามาในปอดเรานี้ มันมีประโยชน์กับเรา ความคิดมันหลากหลาย ความคิดนี้มันออกมาจากจิต แล้วออกจากจิตแล้วเราไม่ได้ ประโยชน์อะไรกับมันใช่ไหม

แต่พอเราตั้งสติ เอามันมาเป็นประโยชน์ ออกซิเจนมีเต็มมีอยู่เต็มไปหมดเลย แต่ เราใช้จำเป็นเฉพาะที่เราหายใจเข้าเท่านั้นเอง นี่ความคิดตามธรรมชาติของมัน มันมีของ มันอย่างนั้น แต่เรามีสติตามมันไป ตามมันไป เห็นไหม ก็ความคิดถ้ามันทันนะ พอมัน ทันมันจะหยุด มันหยุด ๆ ๆ พอมันหยุดแล้วไป อืม อันนี้ใช่ ๆ พอไม่ใช่ขึ้นไปนี้ มันมี ความคิดดีของมัน มันมีการกระทำของมัน มันโล่ของมันเข้ามา เนี่ย แล้วเวลาเรา พิจารณากาย พุทโธ ๆ ๆ พิจารณาใจเนี่ย นี่ ทำไมมันจืดละ เนี่ยมันไม่ตรงกับจริต เวลา ไม่ตรงกับจริตพอมันใจปีบเนี่ย ขนาดพยายามทำสองปีก็มันใจ มันใจด้วยความเต็มใจ แต่เต็มใจเนี่ย เต็มที่จนที่สุดแล้วมันก็จืดมันอยู่

พอมาได้หลัก เห็นไหม พอได้หลัก เริ่มสาว เริ่มภาวนาเข้าไป โอ้ย เข้าไปเป็นช่อง เป็นทาง โอ้ บุกเบิกเข้าไปเลย ได้ผลปีนั้น ปีนั้นได้ผลเลย เนี่ยพอปีนั้นได้ผล พิจารณาจน มันหยุดใช่ไหม พอมันหยุดขึ้นมา พอพิจารณาไปพอมันหยุดขึ้นมาแล้วพอมันจะเอาจริง เอาจริงเนี่ย เอาจริงเอาจริงทำไมเป็นอย่างนั้น พอมันจะเริ่ม พอจับประเด็นได้ เหตุที่มันจะ

ได้ก็เพราะ อาหารเลยะ เพราะว่าอยู่ในป่า ในป่าโดยสามัญสำนึกของคนไข้ใหม่เรา ไม่ได้ทำผิดศีลใหม่ เราทำถูกต้องตามธรรมวินัยหมดเลย มันผิดตรงไหนไม่ผิด อ้อ อยู่ในป่า อยู่ในป่า ในป่า มันไม่มีอะไรจะกินนะ พอไม่มีอะไรกินก็ เณรไปเก็บกลอยมา เอา กลอยนี้มาแช่น้ำ พอแช่น้ำเสร็จเอากลอยมานึ่ง นึ่งเสร็จแล้วนะเอาน้ำตาลโรย ก็เท่านั้น นี้ ด้วยสามัญสำนึกยังคิดได้อะไรที่มันฝังใจ มันฝังใจมาก มันฝังใจว่า ตามลัทธิคือพระ ชุวงศ์ ฉันทะ คือฉันทะเดียว ทุกอย่างภาชนะเดียว สิ่งใดเดียว นี้อันเดียวก็ตกใส่บาตรก็ เท่านั้น ถูกต้องตามธรรมวินัย ถูกต้องตามลัทธิหมดเลย

ทีนี้พอมันเห็นเข้าไป พอเราภาวนา มันอึม มันไม่ดีเราจะลดจะผ่อนอาหาร จะ ผ่อนมันลง ผ่อนไม่ได้นะ พอมาก็ตักหมด แล้วปัญญามันจะเสริมใจ มันจะเสริมว่า อ้าว มันไม่มีอะไรผิด เพียงแต่มันคนละโอกาส ขณะที่เราภาวนาเนี่ยเราก็คิดได้ไข้ใหม่ว่า พรุ้งนี้หรือว่าอาหารเนี่ย เราจะผ่อนมันลง แต่พอมานะมันผลอมันไม่ทัน มันตัก ตักตาม ลัทธิ เพราะมันไม่มีอะไรผิด มันไม่มีอะไรผิด ไม่ผิดกฎหมาย ไม่มีอะไรผิดหมดเลย แต่ พอไปภาวนาก็เสียใจ พอไปภาวนามันไม่ได้ผล พอภาวนาแล้วมันจืด มันไปไม่ได้ อย่าง คาคาหวัง

พอยังคาคาหวังก็เริ่มใช้ปัญญาหมุนเข้ามาเลย ทำไมเราเป็นคนชั่วช้าขนาดนี้ เรา ทำไมคนไม่ดี โห ดิตัวเองมากนะ ดิตัวเอง ดิตัวเองขนาดนี้ ไป มันก็ยังไม่ทัน วันที่สองก็ ยังไม่ทัน พอวันที่สาม เราเนี่ยเดินจงกรมทั้งวัน ๆ นะ แล้วก็เนี่ย ไล่เข้ามาหมด อ่างเหตุผล ตลอด ครูบาอาจารย์ทำไมไม่เป็นอย่างนี้ ทำไมเราเป็นอย่างนี้ เนี่ย ตอนนั้น ความสามัญ สำนึกของมนุษย์ใจ คิดว่าคนควบคุมอาหารได้ อาหารจะจืดใจ เนี่ยคนคาคาหมายผิดหมด แล้วบอกว่านามธรรม คือไม่มี ก็คิดว่าควบคุมอาหารได้เนี่ย อะไรเราก็จะควบคุมได้ พอมัน ไล่เข้าไปเรื่อยๆ ปัญญามันจะไล่ไปเรื่อย ๆ ปัญญาอบรมสมาธิจะไล่เข้าไปเรื่อย ๆ อ้าว มันจืดมานะเนี่ย

เวลาปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา โดยภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากการ ภาวนา ไม่ใช่ปัญญาที่เกิดจาก จากการคาคาหมายเกิดจากจินตนาการ หรือ เกิดจากข้อมูล ข้อมูลลัทธิที่เราจะมีไว้ใจ พอมันขึ้นมา พอมันไล่เข้าไปเนี่ย มันมีปัญญาตอบมาจากใจ เนี่ย อ้าวครูบาอาจารย์ ท่านไม่ใช่ตะเข้เนี่ย ครูบาอาจารย์ ถ้าไอ้เข้ไม่มีลีนก็ไม่มีรสไข้ใหม่ เพราะเราความเข้าใจว่า ถ้าเราควบคุมได้ คืออาหารเนี่ย ลีนเราจะต่อต้านอาหารเลย เราจะ ไม่ตัก คืออาหารกับเรานั้นจะอยู่คนละฝ่ายเลย มันไม่ใช่ ไม่ใช่อย่างที่คิดเลย อ้าว ครูบา

อาจารย์ท่านก็ยังมีลิ้นอยู่ ทุกอย่างมีลิ้นอยู่ เพียงแต่ท่านเข้าใจในรสนั้นต่างหากละ ท่านควบคุมรสนั้นต่างหากละ ไอ้โหย มันบึง ไอ้โหย นี่ไง เพราะเราได้มาอย่างนี้

เวลาเราพูดถึงนะ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เวลาเรานั่งอยู่เราไม่ทันนะ ของเผชิญหน้าเนี่ย เวลาหลวงปู่มัน ท่านเทศน์ที่วัดเจติยหลวง สุดท้ายเนี่ย เห็นไหม ที่ว่าเจ้าคุณอุบาลีท่านพูด บอกหลวงปู่มันเวลาท่านเทศน์ ท่านเทศน์เรื่อง ท่านเทศน์เรื่องตัวเรานี้แหละ เรื่องของชีวิตประจำวันเรานี้แหละ ที่เหยียบย่ำอยู่ทุกวันนี้นี้แหละ แต่เรามองไม่เห็นมองเห็น โดยกิเลสมันบังเราไว้นี้ไง เรามองไม่รู้หรือทั้งใน ชีวิตประจำวันเป็นอยู่ของเรานี้แหละ พูดเรื่องของเรานี้แหละ แต่เราไม่เห็น เราไม่รู้เพราะเหตุมันบังไว้ ไม่ใช่เรื่องอะไรเลย เรื่องชีวิตประจำวันเรื่องการกินการอยู่

เนี่ยพอมันได้มาทัน พอมันทันนะ โอ๊ะ เนี่ยครูบาอาจารย์ท่านไม่ใช่ตะเข้ ครูบาอาจารย์ท่านก็มีลิ้นของท่าน รูป รส กลิ่น เสียง รสก็คือรส แต่ท่านก็มีสติสัมปชัญญะรู้ทันตลอดเวลา ไอ้มีงมันโง่ มีงไม่รู้ทันอะไรเลย ดีแต่คิด ดีแต่วิชาการ ดีแต่ว่าจะไม่ทำไอนั้น จะทำไอนี้ คิดไปนู่น มันอยู่นอกกายเรามันไกลเกินไป คิดแต่เรื่องนิพพาน ทุกอย่างนิพพานหมดเลย แต่ตัวเองไม่มีอะไรเลย นี่ก็จะไม่คิดในรส จะผ่อนอาหาร ก็คิด คิดเอาตอนนี้สิ

พอปัจจุบันมาเผชิญหน้า กลอยมันอยู่ตรงหน้า ไม่ทันมันมือนี้ไปตักมันโดยอัตโนมัติเลย ไม่รู้เรื่องอะไรเลย พอตักไปแล้วนี่ เพราะเราไม่รู้ พอสติมันทันปั๊บนี้ พอมันทันหมดเห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง ปุณฺณและกัลยาณปุณฺณ การทำสมาธิมันจะมีแยกตรงนี้ ถ้าปุณฺณคนหนา ทุกอย่างเป็นเรา ถูกต้องตามกฎหมาย ถูกต้องทุกสิ่ง ถูกหมดเลย นิพพาน เกลี้ยง เรียบร้อย จบ นิพพาน ไม่มีเหตุผลอะไรรองรับเลย แต่เมื่อเป็นกัลยาณปุณฺณ มันทันความคิดทันความรู้สึกเนี่ย เป็นอายตนะ เป็น รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมารเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ไล่เข้าไปจนมันขาด รูป รส กลิ่น เสียง ส่วน รูป รส กลิ่น เสียง จิตส่วนจิต นี่กัลยาณปุณฺณ พอกัลยาณปุณฺณเนี่ย มันควบคุมจิตได้ง่าย จิตเป็นสมาธิได้ง่าย พอจิตเป็นสมาธิได้ง่าย ควบคุมได้ละ

พิจารณาเข้าไป ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป บ่อยครั้งเข้า ๆ จนมันเห็น เห็นจิต เห็นอาการของจิต เราถึงเชื่อมั่น เราทำมา มันมีประสบการณ์ พอมีประสบการณ์เนี่ย เราฟังหลวงปู่คุณปู่พูด ถูกหมด คุณจิตจนจิตเห็นอาการของจิต แล้ววิปัสสนา มัน โดยหลักหลวงปู่

คุณสอนอย่างนี้ จูจิต ๆ จนจิตเห็นอาการของจิต แล้วเราปฏิบัติไปนี้ เวลาจิตมันสงบ แล้วเนี่ย นี่ใจ รูป รส กลิ่น เสียง เห็นใหม่ พอจิตมันสงบเข้ามา มันยังไม่เห็นอาการของจิต คือมันยังจับจิตไม่ได้ เพราะจิตจับอาการของจิตยังจับไม่ได้ ถ้าจิตยังจับอาการของจิต ยังไม่ได้จะทำงานอะไร จะวิปัสสนาตรงไหน พอจิตเห็นอาการของจิต เห็นตรงไหน ตอนเราเป็นปุถุชนนะ ตอนที่ว่า เราศึกษาทฤษฎีหมดเลย เรารู้ธรรมะหมดเลย ทุกคนรู้ธรรมะหมดเลย แต่เวลาเราเจอเหตุการณ์อย่างนั้น เราทำอะไรไม่เป็นเลย เราทำอะไรไม่เป็นเลยเพราะเราไม่รู้จักจิตของเราเลย นี่ใจ เวลาสิ่งใดกระทบเนี่ย ไม่รู้เรื่องเลย มันขาดสติไป มันขาดสติเลย เพราะมันเป็นสติของปุถุชน สมาธิของปุถุชน สมาธิของปุถุชน เรามีสมาธิอยู่แล้ว ไม่มีสมาธิเลย

เราถือถ้วยถือจานได้ใหม่ เราถือทัพพีตักอาหารใส่ถ้วยใส่จานได้ใหม่ ก็มี พร้อมหมด นี่ใจ สติอย่างนี้แก้กิเลสไม่ได้ สติแบบปุถุชน สติของมนุษย์เนี่ยแก้กิเลสไม่ได้หรอก ไม่งั้นมันจะมีปุถุชนก็กลายเป็นโยคีและมีโศดาปัตติมรรค และโศดาปัตติมรรคมันใช้สติแค่ไหน มันมีคุณภาพของสติแค่ไหน มันถึงเป็นโศดาปัตติมรรค แล้วโศดาปัตติผลมันเป็นอย่างนี้ นี่ใจ สติปัญญาทุกคนมันก็มีหมดละแต่ แต่ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ เห็นใหม่พอไม่รู้ขึ้นมา พอความไม่รู้ เนี่ยตรงนี้สำคัญมาก เพราะความไม่รู้

การพูดออกมาถึงพูดเรื่องวิทยาศาสตร์เรื่องโลกเรื่องกรอบแล้วยืนยันว่าต้องพุทธ พจน์ ๆ ๆ หูย เรายำคาญ พุทธพจน์ใครไม่เคารพ บวชเป็นพระมานี่ บวชเป็นพระมานี่ อยู่มีชีวิตดำรงชีวิตมาเนี่ย ก็ธรรมพระพุทธรู้ทั้งนั้น ทำไมไม่เคารพ แต่มันจะเคารพก็ต่อเมื่อ ถ้าเรายังเข้าไปรู้จริงเห็นจริงเข้าไปถึงธรรมอันนั้น เรายังเคารพสักซึ้ง ทำไมครูบาอาจารย์หลวงตามีก่อน ท่านจะกราบพระพุทธรูป กราบโห สวยงามมากเลย มันดูดี มันซึ้งใจ พอมันดูดี มันซึ้งใจเห็นใหม่ เนี่ย จนจิตอาการของจิต เนี่ย พอจิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาเนี่ย สงบอะไร ถ้าไม่สงบนะ อย่างที่พูดเมื่อกี้ อะไรกระทบ เป็นวิทยาศาสตร์หมด สิทธิเสรีภาพ พุทธพจน์ แล้วเนี่ย ภราดรภาพ ศักยภาพ เนี่ย เสรีภาพ เนี่ยมันอ้างอิงไปหมดเลย

แล้วมันบอกว่าเป็นเสรีภาพของมันหมดเลย แล้วมันก็บอก เนี่ย ธรรม ธรรมะ เป็นอย่างนี้ ๆ แล้วบอกเนี่ยห้ามเถียงนะ นี่พุทธพจน์ นี่คำสอนพระพุทธรู้ มันเป็นคำสอนแต่เป็นเรื่องโลกนะ เป็นโลกทางวิชาการแต่ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะเข้ามาเนี่ย ไล่เข้ามาเรื่อย ๆ พุทโธ ๆ ก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ๆ คำว่าสมาธิ

เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียง บ่วงของมาร เสียงอะไรต่าง ๆ เนี่ย มันดึงไป ให้เป็น วิทยาศาสตร์ ให้เป็นโลก ให้เป็นสิทธิเสรีภาพ ให้เป็นศักยภาพของมนุษย์ แต่มันไม่เป็น ธรรม ไม่เป็นธรรม

พอปัญญามันไล่เข้ามา ๆ พอไล่เข้ามา เห็นไหม มันไล่เข้ามา มันรู้ทันแล้ว รู้ทัน มันปล่อยมา มันปล่อยมานี้ก็ฉายาณปุณฺณปล่อยมาเป็นอิสรภาพ อิสรภาพในสัมมาสมาธิ นะ เพราะมีสัมมาสมาธิขึ้นมา เนี่ย จูจิต ๆ จนจิตเห็นอาการของจิต จนจิตเห็นอาการของ จิต จิตส่งออกทั้งหมด จิตที่จิตส่งออกทั้งหมดผลเป็นสมุทัย ให้ผลเป็นทุกข์ เนี่ย แต่ถ้าจิต เห็นจิตอาการที่จิตเห็นจิต เป็นมรรค ผลจากจิตเห็นจิตนั้นถึงจะเป็นวิปัสสนา นี่พอจิตมัน พิจารณาของมันจนสงบเข้ามา ๆ มันไม่เห็นหรือ เนี่ยพอไม่เห็น นี่พักอันนี้ไว้

พอมาลงเวลาท่านสอน ครูบาอาจารย์ท่านสอนหลวงปู่มั่นท่านสอน พุทโธ ๆ ให้จิตสงบเข้ามา ให้จิตสงบเข้ามา แล้วขุดคู้ยหากิเลส ขุดคู้ยหากิเลส ไม่ใช่ส่งแล้วจะ เจอกิเลส แล้วกิเลสมันจะวิ่งมาชนให้เราว่ามันไม่มีหรือ ขโมยที่ไหนมันจะวิ่งหาตำรวจ ตำรวจจับที่ ๆ ไม่มีหรือ ขโมยเจอตำรวจวิ่งหนีหมด กิเลสของเราไม่มีทางที่จะมาให้เรา ฆ่าหรือ กิเลสของเรามันไม่มีวันจะวิ่งเข้ามาชนกรรมหรือ มันวิ่งหนีเลย หลวงตาพูด บ่อยว่า กิเลสกลัวมากคือกลัวกรรมของพระพุทธเจ้ามาก กลัวกรรมะนี้มาก แล้วเราตั้งใจ เนี่ยปฏิบัติ นักปฏิบัติ โห มีศีลมีกรรมนะ โห กิเลสวิ่งหนีหมดเลยนะ โหย ว่างกันหมด เลย หากิเลสไม่เจอ เนี่ยคนมีศีลมีกรรม

เราพูดบ่อย เราพูดประชด เห็นไหม เนี่ย นกกระยางไง แหม อยู่นิ่งๆ โหผู้ปฏิบัติ ธรรมนะ อย่าเพลินนะเอาไม่อยู่หรือ เอาไม่อยู่ เราถึงพูดเห็นไหม พวกเรานี้ก็แข็งแรงไว้ มันจะเหม็นสาปเหม็นสาบขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่มันกินซากศพไว้ มันไม่กินสัตว์มีชีวิต นะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นความจริงของมัน เวลาจิตมันสงบแล้วเนี่ย เนี่ยต้องขุดคู้ยหากิเลส คนภาวนาเนี่ย มันจะมีขั้นตอนของมัน ขั้นตอนว่าถ้าจิตสงบแล้ว เราจะทำประโยชน์ อะไร ถ้าจิตมันไม่สงบ มันไม่สงบก็ความคิดเป็นเราไง สรรพสิ่งเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา หมดเลย พอเป็นเราใช่ไหม แล้วเราศึกษากรรมะใช่ไหม นี่ไง เสรีภาพไง นี่ไง นี่ความว่าง ใจ ศึกษาแล้วมันปล่อยวาง ศึกษาแล้วมันมีความสุขใจ

ศึกษามีความสุข ศึกษาเฉย ๆ แต่มันไม่รู้ข้อเท็จจริงอย่างนั้น ถ้ารู้ข้อเท็จจริงอย่าง นั้น มีการกระทำมีพื้นฐานรองรับปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา เนี่ยมันทันความคิดเรา มัน

ปล่อยเองเพราะที่ว่าสังโยชน์ ๆ มันผูกไว้เนี่ย สังโยชน์ผูกไว้โดยสามัญญสำนึก ไอ้นี้ก็เหมือนกัน โดยความคิด โดยธรรมชาติเนี่ย เราคิดว่าความคิดเป็นนามธรรม พอความคิดเป็นนามธรรมนี้ ทุกคนคิดเลยนะ ความคิดเป็นเราเนี่ย โหโยเป็นความลับ ไม่มีใครรู้หรือคิดอย่างไรก็ได้ โหไม่มีใครเห็นความคิดเรา นี่ไง ความคิดเรา ไม่ใช่เป็นความลับอะไรเลย ความคิดเราเนี่ย โห ความคิดเราพูดบ่อยว่า มันเหมือนกระดาษ เราเขียนอักษรลงไป ในกระดาษนี้ก็คือความคิด นี่ความคิดเกิดจากจิต ถ้าความคิดเกิดจากจิตแต่เพราะเราไม่รู้ ถ้าคนรู้เขาจะเข้าใจของเขา เพราะเราไม่รู้ ไปดูสิเวลาเขาส่งสาส์นกันเห็นไหม เนี่ยจดหมายมาเนี่ยมีอะไร ก็อ่านตัวหนังสือเนี่ย จากกระดาษนั้น เนี่ย มันเป็นเรื่องเดียวกัน

แต่เวลาทำสมาธิเนี่ยมันกลับไปสู่กระดาษขาวไง มันลบตัวอักษรนั้นออกหมดเลย พอลบตัวอักษรออกคืออะไร สมาธิคืออะไร สมาธิคือสมาธิ สมาธิคือกระดาษเปล่า อ้าว แล้วกระดาษเปล่านั้นจะมีตัวอักษรที่ไหน มันไม่มีตัวอักษรถ้ามีตัวอักษรมันก็คือความฟุ้งซ่าน เพราะความคิดเป็นเราไง สรรพสิ่งเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา นี่สามัญญสำนึกไง แต่พอเราปัญญาอบรมสมาธิเข้าไปจนมันลบออกหมด เห็นไหม จิตเดิมแท้ผ่องใส ๆ นี่พอผ่องใสเพราะอะไร เพราะมันลบออกหมด พอลบออกหมด นี่ไง จิตเห็นอาการของจิต ถ้ามันเขียนออกมาอีกทีหนึ่ง เขียนมาอีกทีมันก็ตัวอักษรในกระดาษนั้นที่เรารู้ความหมาย จิตนั้นมันคิดอีกทีหนึ่งๆ

โดยสามัญญสำนึกมันคิดของมันอยู่แล้ว แต่เพราะคิดอยู่แล้วนี่ มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยปกติของมนุษย์ เพราะไม่ได้ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า ศึกษาพระพุทธเจ้าก็ศึกษาโดยทฤษฎี แต่พอเราปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย สิ่งนี้เป็นนามธรรมมันเป็นต่อหน้าเราละๆ พอจิตมันสงบ อ้าว สงบ แล้วถ้าไม่มีใครบอก ไม่มีครูบาอาจารย์นี่ นิพพานแต่ถ้ามีครูบาอาจารย์บอกนะ จิตเห็นอาการของจิต เวลามันเสวยอารมณ์ไง ความคิดมันเกิด เกิดยังไง ความคิดนี้ ความคิดมันเกิดอย่างไร ถ้าเห็นความคิดมันเกิดนะ ความคิดมันเป็นขั้นห้า จิตเป็นพลังงาน จิตนี้เป็นพลังงาน เวลามันเกิดเนี่ย มันมีการกระทบ มันจับได้ พอมันกระทบปั๊บ เนี่ย เวลาเขาพูดไป สภาวะจำ จำไปเรื่อย ๆ จำจนจิตเป็นกลาง จิตพื้นฐาน จิตที่เป็นวิปัสสนา เป็นไปไม่ได้ ความจำคือสัญญา

ในวงกรรมฐานครูบาอาจารย์ท่านถือจุดนี้เป็นจุดเป็นจุดตาย คือสัญญา เห็นไหม สัญญา สัญญาทับปัญญา ถ้าปัญญาใช้บ่อย ๆ เข้าจะ กลายเป็นสัญญา สัญญาเป็นปัญญาไปไม่ได้ ถ้าเป็นปัญญาอยู่ ๆ ปัญญามันจะกลับไปเป็นสัญญาได้เลย เพราะมันขาดสมาธิ

ฉะนั้นว่า สภาวะจำ จำจนเป็นปัญญาเนี่ยมันเป็นไปได้ จำจนเป็นสติก็เป็นไปได้ ทุกอย่างเป็นไปได้สักเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามันเป็นความจริง พอจิตมันสงบเข้ามาๆ มันปล่อยเป็นกระดาษขาว เวลาโดยธรรมชาติมันคิดอยู่แล้ว อย่างนี้ถ้าเราไม่ภาวนา ทุกคนมีความคิดหมด แต่ความคิดนี้มันไปโดยธรรมชาติ

แต่พอเรามีสติควบคุมเข้ามาจนจิตมันปล่อยความคิด มันถึงเป็นสมาธิ สมาธิคือมันปล่อยความคิด มันปล่อยความคิดเห็นใหม่ จิตส่งออกทั้งหมด ผลของมันเป็นสมุทัยเป็นทุกข์ ต้องหยุดความคิด แต่การหยุดความคิดก็ต้องใช้ความคิด พอมันหยุดแล้วนี่ พอมันเสวยอารมณ์เนี่ย ถ้าเห็นเสวยอารมณ์เห็นใหม่ มันมีทั้งทฤษฎี มันมีทั้งภาคปฏิบัติ เพราะภาคปฏิบัติเวลาจับ เวลาจับได้ เห็นใหม่ เวลาจับได้พอมันเห็นจิตเสวยอารมณ์ มันจับปั๊บ พอมันจับปั๊บ นั่นแหละเห็นความคิดของตัวเอง พอเห็นความคิดตัว

ความคิดคืออะไร ความคิดคือขั้นห้า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความคิด ความคิดขบวนการเหมือนไฟฟ้า เหมือนไฟฟ้าสถิตย์มันจะใช้ประโยชน์ได้มันต้องมีสื่อของมัน มันต้องมีแสดงตัวของมัน เนี่ย ความคิดมันจะ ความคิดถ้าขบวนการของความคิดถ้าไม่มีตัวจิตมันจะแสดงออกมาไม่ได้ สิ่ง que แสดงออกมาไม่ได้นี้ พอมันจับมาได้นี้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันสื่อ มันอาศัยสื่อออกมา สื่อนี้ออกมาเพื่อสิ่งใด ออกมาเพื่ออะไร เราจับอารมณ์ความรู้สึกอันนี้ได้ เรามาจึงพรีดมัน จึงพรีดในรูปรูปคืออะไร ความพอใจใหม่ ในเวทนามันมีแต่เสียใจ ในสัญญาข้อมูลอะไร ในสังขารมันปรุงอย่างไร ในวิญญาณรับรู้

ในวิญญาณรับรู้ในขบวนการของมันนะ ขบวนการอารมณ์หนึ่งถ้าไม่มีวิญญาณรับรู้ ขบวนการของมัน เห็นใหม่ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ขบวนการความคิดหนึ่งเนี่ย ที่ว่าเร็วมาก ๆ เนี่ย มันมีความรู้สึกอันหนึ่ง ความคิดอันหนึ่งมันพร้อมขบวนการเป็นรูปไปแล้ว ๆ รูปนี่คือความคิด แล้วจิตละ ๆ ถ้าจิตสงบมันจับตรงนี้ได้ มันแยก เห็นใหม่ มันแยก แยกขบวนการนั้น นี่วิปัสสนาเกิดอย่างนี้ ถ้าวิปัสสนามันเกิด มันใช้ปัญญาแยกออกไป ๆ จิตส่งออก จิตส่งออกส่งออกเป็นสมุทัยผลเกิดเป็นทุกข์ ความคิดโดยสามัญสำนึกความคิดโดยมนุษย์ใจ

แต่พอจิตเห็นจิตเห็นใหม่ พอจิตเห็นจิต จิตมันจับอาการมันได้ จิตจับความคิดของตัวเองได้ไง อย่างที่พูดเมื่อกี้นี่ พูดถึงบอกว่า ครูบาอาจารย์ท่านไม่ใช่ตะเข้ ท่านมีลิ้น

ท่านมีรับรู้อะไรได้ แต่ท่านก็มีสติสัมปชัญญะ ท่านควบคุมของท่านได้ ท่านพิจารณาของท่านได้ สรรพสิ่ง เหมือนกับเรา ๆ เราคุมเกมทั้งหมด เราคุมความคิด เราคุมความรู้สึกเราหมดเลย แล้วเรารู้อะไรที่กิเลสมันยุแหย่ เรารู้อะไรหมด เนี่ยขบวนการนั้นเห็นใหม่ เนี่ย สิ่งที่ขบวนการนั้นท่านถึงปล่อยวางสิ่งนั้นได้ นี่ก็เหมือนกันในเมื่อถ้าจิตมันมีอาการของจิต เห็นใหม่ แล้วมันพิจารณาไป

ผลที่เกิดจากความคิดนั้นเป็นสมุทัยเป็นทุกข์ พอเป็นทุกข์มันสงบเข้ามา สงบเข้ามาพอจับอันนี้ได้ เราก็แยกให้มันอีก เราจับได้ จับได้ คำว่าจับได้ นี่การขุดคุ้ยหากิเลส คนไม่ได้ภาวนาไม่รู้ ไม่รู้คิดว่ามันมีอยู่แล้วไง ถึงได้บอกว่านิพพานมันมีอยู่แล้ว ผลมันมีอยู่แล้ว สรรพสิ่งมันมีอยู่แล้ว ถ้ามันมีอยู่แล้วพระพุทธเจ้าไม่ต้องมาตรัสรู้หรือ มันมีอยู่แล้วไง มันไม่มี มันไม่มีหรือ พอมันไม่มีเราถึงต้อง ต้องสร้างเหตุขึ้นมา ต้องมีการกระทำขึ้นมา พอมีการกระทำขึ้นมาเนี่ย พอจับมันได้แล้วแยกแยะออกไปเนี่ย เห็นใหม่ สิ่งที่แยกแยะ แยกแยะขุดคุ้ยหากิเลส จับกิเลสได้ แล้ววิปัสสนา มัน จิตเห็นอาการของจิต วิปัสสนา มัน

พอวิปัสสนา มันทำถึงที่สุดแล้วนี่ ผลมันจะเกิดตรงนั้น มันเป็นปัญญาคนละมิติ มันเป็นปัญญาคนละปัญญา นี่พูดถึงจรตนิสัย ถ้าจรตนิสัยมาตั้งแต่เราพิจารณาภายในเวลาเราบอกไม่ใช่จรตนิสัย เราพิจารณาภายในไม่ได้เลยเพราะมันจืดมันจืด แล้วพอเราพิจารณาของเราไปเนี่ย ไปถึงที่สุดนะ มันก็ไปติดใจ มันติด เราคิดมาเยอะมาก คิดหลงไหลเยอะมาก แล้วไปหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ก็แก้เอา ๆ พอแก้ขึ้นมามันก็มีเหตุผลอย่างที่ว่าเนี่ย พอมาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะนี่ไง ไหนว่าพิจารณาภายในไม่ได้ ทำไมมาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะพิจารณาภายในได้ละ คนไม่รู้ไม่เข้าใจนะ

สิ่งเหล่านี้ถ้าเราไม่มีความชำนาญ เราทำไม่ได้หรอก ถ้าเรามีความชำนาญ ในความชำนาญของเราเนี่ย ชีวิตประจำวันเราทำสิ่งนั้นได้ แต่เพราะไม่ชำนาญใช้ใหม่ แต่มันทำได้แล้ว คือการพิจารณาจิตมาแล้ว พอเราทำงานได้แล้วนี่ เราไม่ชำนาญ แต่เราทำในทางที่เราชำนาญแล้ว พอเราชำนาญแล้วนี่ เรามากลับฝึกลับในสิ่งที่เราไม่ชำนาญแต่เราทำเป็นแล้วงานนี้เราทำได้แล้ว แต่เราสิ่งที่จะทำแขนงนี้ไม่ชำนาญเลยกลับมาพิจารณาพิจารณาภายใน มันถึงได้ผลไง เราเทียบของเราหมด ทำไมมันถึงได้ผลอย่างนี้ คำว่าได้ผล พอพิจารณาทำงานได้แล้วทำไมต้องกลับมาพิจารณาอีก มันได้ผลแล้วนะ ได้ผลแล้วคือผลมันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว ได้ผลแล้ว แต่

แต่สิ่งที่การกระทำที่เราไม่เคยทำ เรามาฝึกขึ้นมา เรารู้วิธีไง เรารู้เทคนิควิธีการที่จะทำอย่างนี้ เพราะพอเราปฏิบัติแล้วนี้ เราเที่ยวไปในวงกรรมฐาน พอเราไปหาหลวงปู่ถวิล กับไปที่เมืองจันทน์เห็นไหม หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่คำดี เนี่ย หลวงปู่ชอบสิ่งต่าง ๆ พอเราฟังพิจารณากาย ๆ นี่คือความชำนาญของท่าน

แต่พอมาหลวงปู่คุณย์ หลวงปู่คุณย์ท่านพิจารณาจิต พิจารณาจิตเนี่ย เราสังเกตได้ ครูบาอาจารย์ หลวงปู่คุณย์ ไม่ค่อยได้พูดถึงหลวงปู่คุณย์เพราะอะไร เพราะสิ่งที่การพิจารณาจิต ๆ ทำพิจารณาจิตเนี่ย มันทำได้ยาก มันกลับเป็นการที่ทำให้ได้ยาก มันเป็นงานที่ละเอียดอ่อนกว่า แต่ถ้าขาดพิจารณากายจะพูดทางเดียว แต่สำหรับพอดี บังเอิญไบบังเอิญที่เราพิจารณา มันเป็นจรตนิสัยที่เราชำนาญในการปัญญาอบรมสมาธิแล้วเราพิจารณาของเรา มา แล้วเรามาพิจารณากายด้วย เพราะหลวงปู่เจี๊ยะบอกว่าถ้าทำได้ต้องทำอย่างนี้ได้มันเลยพิจารณาอย่างนี้ด้วย มันก็เลยครอบคลุม ครอบคลุมจรต ครอบคลุมความเห็นต่าง ๆ ออกไป นี่ มันถึงพอเขาครอบคลุมไปแล้วนี้ มันถึงมองขบวนการออก ฉะนั้นจึงว่า

ถ้าพูดถึงจรตนิสัย มันเป็นจรต จรตนิสัยเนี่ย ถ้ามันมีครูบาอาจารย์ที่ที่ท่านมีอำนาจวาสนาท่านจะแนะนำเราได้ แต่ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์ขนาดนั้น เราจะทำของเราเนี่ย เราต้องพยายามตรวจสอบเรา ว่าทำแล้วได้ผลหรือไม่ได้ผลเพราะคำถามว่าเมื่อไหร่เราควรเปลี่ยนคำภาวนาเพราะไม่ถูกจรตกับเรา เมื่อไหร่จะเปลี่ยนคำภาวนา อันนี้มันเหมือนตอนเช้าที่พูด ตอนเช้าที่ออกในเว็บไซค์ เอาเรื่องที่เราพูด เวลาเราพูดเนี่ย เราพูดเป็นคติเราพูดเป็นเหมือนกับว่าที่เราอธิบายให้ฟังบ่อย ๆ นี่นะ

เราพูดถึงว่า เราเคยมีมุมมองอย่างนี้ เราเคยมีมุมมองไบบัง เป็นมุมมองเป็นทัศนคติ แต่เรายังไม่ได้ทำอย่างนั้น เรามองไปทำอย่างอื่นก่อน เป็นมุมมองเฉย ๆ เขาเอามุมมองไปเขียนลงในเว็บไซค์ละเลย เป็นว่าเป็นประวัติเราไปเลย ไม่ใช่ เป็นมุมมองที่เราเคยตั้งใจจะทำอย่างนั้น แต่ยังไม่ได้ทำ เพราะเราไม่ได้ลงไปทำ นี่เหมือนกัน ในเมื่อเพราะไม่ถูกกับจรตเรา รู้ได้อย่างไรว่าไม่ถูกกับจรตเรา ถ้ามันเพราะเมื่อไหร่เราควรเปลี่ยนคำภาวนา ให้อ้อคำภาวนาเนี่ย คำว่าเปลี่ยนคำภาวนาไม่ถูกกับจรต ถ้าอย่างนี้มันเป็นอะไรนะ มันเป็นกฎตายตัวไปเลย แต่ถ้าเราไม่ใช่ว่า เมื่อไหร่มันถูกจรตไม่ถูกจรต อย่างพูดเริ่มต้น ถ้าปัจจุบันเราจะตอบเหมือนเริ่มต้นที่ว่า

ทำไมหลวงปู่มันท่านสอนพุทธโธ ทำไมให้หลวงปู่อ่อนบิณฑกอย่างนี้ละ ท่านหวังผลกับผู้ที่ปฏิบัติใช่ไหม อันนี้เราเป็นผู้ที่ปฏิบัติใช่ไหม แล้วคำว่าไม่ถูกจริตเนี่ย เราจะเปลี่ยน มันถูกกิเลสหลอก ถ้าเรากำหนดพุทธโธ ๆ เนี่ย คำว่าพุทธโธหรือปัญญาอบรมสมาธิ หรือมรรณานุสติต่าง ๆ เนี่ย มันเป็นอุบายที่เราจะหลากหลาย เหมือนกับสินค้าหลากหลาย ที่ให้เราเลือก นี้เราจะเลือกสิ่งใด เรามีประโยชน์กับสิ่งใด เราต้องจงใจทำเฉพาะสิ่งนั้น ฉะนั้นถ้าเรากำหนดพุทธโธ ๆ ไปเรื่อย ๆ ถ้าพุทธโธไปแล้วนี้ เนี่ยเดินจงกรมกันหลาย ๆ ชั่วโมง เนี่ย ถ้าพุทธโธไปแล้ว พุทธโธไปแล้วถ้ามันตัน หรือว่าปัญญามันออกหมุนเราก็ไป กับปัญญา สุดท้ายถ้ามันปัญญา เราใช้ปัญญาเพราะทุกคนบอกว่า แล้วเมื่อไหร่จะได้พิจารณาละ เมื่อไหร่จิตสงบแล้วจะได้วิปัสสนาละ

ถ้าจิตมันสงบเนี่ย มันสงบแล้ว แต่แต่มันไม่ตั้งมัน มันยังวิปัสสนาไม่ได้หรอก ถ้าวิปัสสนาไม่ได้ การทำต่อไป คือการใช้ปัญญา พอการใช้ปัญญา ปัญญาตรีกในธรรมเนี่ย พอตรีกในธรรม ผลตอบกลับมาให้สมาธิเรามั่นคงขึ้น ให้สมาธิของเรานี้มันมีช่องทางออกได้หลากหลายมากขึ้น ถ้าสมาธิเรามีช่องทางหลากหลายมากขึ้น เหมือนกับเรา ขันน้อต หรือเราจะจับของให้เข้าที่เนี่ย มันมีสิ่งกีดขวางเนี่ย เห็นไหม เราขยับเขยื้อนให้มันเข้าที่ จิตก็เหมือนกัน จิตถ้ามันบอกพุทธโธ ๆ แล้วมันยังคาอยู่ มันเข้าไม่ได้สนิทใช่ไหม เราก็ใช้คำว่า ปัญญาอบรมสมาธิ คือขยับจิตให้มันเข้าที่เข้าทางไป

การใช้ปัญญาเนี่ย ปัญญาเพื่อให้มันถูกจังหวะจะโคนของมัน มันใช้ได้ ไม่ใช่ว่าพอจิตไม่สงบไม่ใช่ปัญญาไม่ได้เลย ถ้าเราใช้ปัญญาไม่ได้เลย แล้วปัญญาอบรมสมาธิมันคืออะไร นั่นก็คือปัญญา แต่ปัญญาเพื่อสมณะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดบ่อย เนี่ย คุณาย คุณไป ตามข้อกระดูกเนี่ย คุณไปบ่อย ๆ คำว่าคุณายเนี่ย เรามาจากไหนกัน เรามีสมาธิหรือยัง ไม่มี แต่เราคุณายเนี่ย เราเอาสติให้จิตมันอยู่ตามข้อ ข้อนิ้วซ้าย ข้อนิ้วก้อย ข้อนิ้วชี้ ข้อนิ้วนาง ข้อนิ้วกลาง ข้อนิ้วก้อย คุณข้อ คุณฝ่ามือคุณข้อมือกระดูกขึ้นไป ท่านพูดคำนี้ละ บอกว่า ถ้าจิตมันหมุนเราคุณาย คุณจิตไปตามข้อกระดูก ไปตามข้อกระดูกต่าง ๆ เนี่ย ให้มันวนอยู่อย่างนี้ได้เป็นชั่วโมง ๆ ท่านบอกว่านั้นคือสมณะ นั่นคือสมาธิไป

ถ้าเป็นสมาธิเนี่ย จิตมันควบคุมได้ง่ายเห็นไหม มันจะเดินตามข้อนี้ไปเรื่อย ๆ นั่นเป็นสมณะไม่ใช่วิปัสสนาเลย แต่เพราะเราเดินข้อไปเรื่อย ๆ ใจไหม พอจิตมันเป็นสมณะ จิตมันมีหลักมีเกณฑ์มาแล้ว เราก็เดินข้ออยู่อย่างนั้น พอจิตมันเปลี่ยนแปลงที่จิตมันไม่ได้เปลี่ยนแปลงที่กาย ถ้ากายไม่เป็นสมณะเราก็บังคับให้มันอยู่ มันจะคอยหลุดไป

ถึงข้อมือแล้วก็จะออก พอหัวไหล่แล้ว แต่ถ้ามันมีสติ มันมีสติแล้วจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ คือจิตมันเริ่มเป็นสมาธินี้ มันควบคุมง่าย จากข้อมือข้อศอกหัวไหล่ขึ้นไปหัวกะโหลกลง มาไปแขนซ้ายแขนขวา หมุนไปหมุนกลับหมุนอยู่อย่างนี้ นี่ก็คือจิตที่มันควบคุม สติมัน ควบคุมจิตได้ พอจิตมันควบคุมได้นี้ ควบคุมคืออะไร จิตนิ่งคืออะไร นี่ไงท่านบอกว่า การเดินกายอย่างนี้ยังเป็นสมถะ แต่พอจิตมันสงบนะ

พอจิตมันมีหลักมีเกณฑ์เดินกายเหมือนกันแต่จิตมันสงบ พอจิตมันสงบ มันเห็น กระจกแตกต่างกันแล้ว ตอนนี้อยู่กระจกก็ คือข้อกระจกใจ เพราะเราก็เห็นใช้ไหม โครงกระจกเราก็รู้ที่อยู่ มันเป็นสัญญา มันเป็นการสร้างภาพเพื่อให้จิตเกาะไว้ เหมือนเกาะ พุทโชนี่แหละ โดยหลักถ้าใครภาวนาเป็นนะ พุทโธ ชัมโม สังโฆ มรณานุสติต่าง ๆ มันก็คือสมาธิเหมือนกันหมด ถ้าไปถึงจุดที่เป็นผลแล้วมันเหมือนกันหมด แต่ต้องคนเป็นพุด นะ ถ้าคนไม่เป็นมันพุด มันเถียงกันว่าอย่างไรเป็นสมถะ สมถะเพราะเหตุใดไง ถ้าไป เห็นสมถะก็บอกว่านี่พอจิตมันสงบแล้วนี่ก็ใช้ปัญญา ก็นี่ใช้ปัญญาหมดมันยังไม่เป็น สมถะได้อย่างไร

เป็นสมถะคือปัญญาอบรมสมาธิ แต่พอจิตมันสงบนะ มันเห็นข้อเห็นกระจกโดย ตาของจิตมันแตกต่างกับสามัญสำนึกมันแตกต่างจากสัญญามาก เพราะบังคับจิตให้มัน อยู่นี้ ให้มันอยู่ตามข้อต่าง ๆ นี้ เราบังคับ เห็นไหม จิตนี้ต้องบังคับ จิตนี้ต้องไปติด ควบคุมมัน จิตนี้ต้องให้มีความเพียรของมัน ไม่ปล่อยให้มันเป็นอิสระ มันเป็นอิสระ ไม่ได้ เพราะมันมีมาร มันมีวิชาครอบงำมันอยู่ เป็นอิสระไม่ได้ อิสระไม่ได้ ไม่มีสติ ไม่มีสติควบคุมมัน จิตปล่อยเป็นอิสระนะ มันจะคิดแต่ตามประสา มัน เราพูดประจบพอ เห็นไหม

ในมหายานเขาบอกเลยนะ พระอรหันต์ดำรงชีวิตอย่างไร อ้าว หิวก็กินใจ ร้อนก็ อาบน้ำ เรามาเทียบเลย หิวก็กิน ก็เหมือนเด็กอ่อน หิวก็กินมัน มันเด็กอ่อนใช้ไหมมันอยู่ บนผ้าอ้อมใช้ไหม มันก็ขับถ่ายไว้ในผ้าอ้อมมัน ถ้าหิวมันกินอะไร ก็กินอึมันไง มันจะเอา อะไรมากิน มันก็เอามือคว้าอึมากิน แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์นะ จิตมันโต จิตมันเป็นผู้ใหญ่ มันไม่ใช่จิตเด็กอ่อนอย่างนั้น ย้อนกลับมาที่เราในการปฏิบัติของเราเนี่ย เรามีอะไร เรามี อะไรที่จิตเราจะทำอย่างนั้น เพียงแต่เป็นบุคคลาธิฐาน แต่เราคิดด้วยสามัญสำนึกของเรา เพียงแต่ท่านบอกว่าชีวิตประจำวันของเรา หิวก็กิน ร้อนก็อาบน้ำ มันก็อยู่แถวนั้น เพราะ จิตท่านปล่อยวางแล้ว จิตท่านเป็นความจริงของท่านอย่างนั้น

แต่จิตเราไม่เป็นอย่างนั้น ถ้าจิตเราไม่เป็นอย่างนั้น ถ้าจิตเราเป็นเด็กอ่อนอยู่ จิตเรา มันถึงต้องบังคับ ต้องบังคับด้วยสติ ต้องบังคับหมด ปล่อยไม่ได้ ถ้าปล่อยมันไหลไปตามกิเลสหมด เป็นไปไม่ได้เลย แต่พอบังคับขึ้นมา เนี่ย เราก็บอกเป็นอรรถกถาโยค เป็นความทุกข์ เป็นความลำบาก บังคับให้เป็นคนดีนะ บังคับให้เราทำดี ความดีของเราเนี่ย ดีไยมันจะเท่ากับดีจิตเราพ้นจากทุกข์ ดีอื่นมันก็ดี แต่ดีส่วนน้อย ถ้าดีของเราเนี่ย ดีของเราเราต้องควบคุมใจเรา ถ้าจิตมันมีสติปัญญาขึ้นมา มันจะควบคุมขึ้นมา แล้วพอจิตมันสงบ มันเห็นกายนะ เห็นกาย คนเริ่มต้นมานี้ เห็นกายเนี่ย มันสะท้อนหัวใจ เห็นกายโดยจิตนี้ มันสะท้อนหัวใจมาก มันสะท้อนหัวใจเพราะอะไร มันสะท้อนหัวใจเพราะ สิ่งนี้มันปิดรับกับตัวเราเองนะ ไม่ปิดรับกับใครนะ มันปิดรับกับตัวเราเองมานาน ข้อมูลหลักฐานนี้มันเก็บไว้กับจิตได้สำนึก แล้วไม่มีใครเปิดดูมันได้ แต่พอจิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม โดยจิตเห็นอาการของจิต

จิตเห็นอาการของจิต มันสะท้อนมากเพราะความหลงผิดของจิต ความหลงผิดของพวกเรานะเนี่ย มันจะว่าทุกอย่างเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเราทั้งหมด สิ่งที่เราพูดสิ่งที่เราศึกษาเนี่ย มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไม่รู้อะไรหรอก เราบู้ด้วยขั้นห้า รู้ด้วยความสภาวะจำ ไม่มี แต่ถ้าไปรู้สภาวะจิต เพราะจิตมันสงบเข้ามาใช้ใหม่ พอจิตสงบเข้ามาเนี่ย มันเป็นธรรมชาติของมัน พอจิตสงบปีบการบังคับการมีสติ พอมันเห็นกายเนี่ย มันสะท้อนข้อมูลอันนี้ มันซ็อก มันซ็อก มันมีเห็นต่าง

ผู้ที่ปฏิบัติจะพูดคำนี้ออกมา ทุกคนจะตื่นเต้นมาก ผู้ที่ปฏิบัติ ผู้ที่จะคุยกันนี้ ถ้าจุดนี้มันเข้ามาเนี่ย จะรู้เลย เนี่ย เนี่ย เห็นทุกข์ เห็นไหม ที่ว่าเห็นกิเลส เราต้องขุดคุ้ยหากิเลสแล้วจับกิเลสได้เราถึงวิปัสสนา มัน พอไปเห็นการเปิด เหมือนกับเราเป็นโรคเลือด แล้วเราจะรู้ว่าเราจะเช็กเจอได้อย่างไรว่าเราเป็น ถ้าเราไม่เป็นเราจะรักษามันใหม่ เพราะเราไม่รู้ว่าเราเป็นโรคเลือด เราก็มั่นใจเป็นปกติ แต่เมื่อใดถ้าพิสูจน์แล้วว่าเรานี้เป็นโรคเลือด เราก็ต้องรักษานั้น พอจิตมันสงบเข้าไป เนี่ย แล้วมันเป็นอาการของจิต เห็นอาการที่มันถ่ายเทออกมาจากจิต เห็นอาการที่มันถ่ายเทออกมา มันเหมือนกันเลย

เหมือนกับไปหาหมอ หมอบอกว่า เนี่ย เป็นมะเร็งขั้นสุดท้ายอีกสองวันตาย ซ็อกหมดเลย คนที่เห็นกาย เห็นเวทนาเห็นจิต เห็นธรรม เหมือนกัน มันมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้น มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้น เพราะเราเห็นกิเลสแล้ว เราจะสู้กับมันแล้ว เราจะต่อสู้อันนี้ ถ้าจับตรงนี้ได้เนี่ย แล้วเอาวิปัสสนาไป ดูมันไป แยกมันไปๆ พอแยกมันไป

เนี่ย เพราะมันจับมันรู้แล้ว เพราะมันแยกไป นี่ไงพอเราย้อนกลับมาที่ว่า เวลาบอกว่า เราพิจารณาเห็นไหม แบบว่า รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แล้วพอจิตมันสงบมันดูไปเรื่อย ๆ พอมันจับได้นะ เห็นชัดเจนเลยนะ มันเป็น คำว่านิमित เป็นนิमित แต่ความรู้สึกมันจับได้แล้ว แต่นี่มันจะแสดงให้เห็นเลยว่า

จิตนี้เป็นแนวธรรมที่มีตัวตน จับได้ จับได้เลย พอจับได้ นั่นเป็นข้อเท็จจริงในการประพฤติปฏิบัติ พอในครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วนะ ดูจิตไป ดูจิตจนจิตเห็นอาการของจิต แล้ววิปัสสนามันเนี่ย วิปัสสนาคือแยกแยะมันถูกต้องหมด แต่มันถูกต้องเพราะคนจริงกับคนจริง แต่มันไม่ถูกต้องที่ปฏิบัติ ที่ปฏิบัติกันอยู่นี้ เพราะว่ามันเป็นตำรา พอเป็นตำราปั๊บเนี่ยเราจะชักตำราเข้ามาแล้วจะอ้างนะ อ้างว่านี่ถูกต้องตามตำรา ถูกต้องตามตำรา ตำราไม่เลียง ตำราเป็นปริยัติ ตำราเป็นสภาวะจำ

ปฏิบัติเป็นสภาวะจริง สภาวะจำเนี่ย มันเป็นความจริงไปไม่ได้ แต่ถ้าเป็นความจำกับความจำมาคุยกัน จริงไหม จริงในสภาวะจำ จริงในสภาวะจำเพราะมีต้นขั้วมีที่มาที่ไป มีตำรับตำราเป็นที่ยืนยัน มันจริงในสภาวะจำ มันไม่จริงในสภาวะแก้กิเลส ในสภาวะที่เป็นจริงในจิต ถ้าสภาวะที่เป็นจริงในจิต มันจะเป็นธรรมชาติของมัน เป็นความจริงของมันที่เป็นสภาวะธรรมในจิต มันเป็นการกระทำ ถ้าเป็นกระทำอย่างนี้ การกระทำมันเริ่มมาจากไหน การกระทำ จิตภาวนา ไม่ใช่สมองภาวนา

จิตภาวนา ถ้าไม่บังคับมันไม่ขู่เชิญมันไม่ทำให้มันเปิดกว้าง ไม่ทำให้มันเป็นอิสรภาพ ไม่ทำให้มันเห็นอาการที่มีการกระทำของมัน มันจะภาวนาขึ้นมาได้อย่างไร มันก็เด็กอ่อนที่กินอึไง แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาเนี่ย เพราะมันไม่กิน เพราะมันรู้ตัวมันเอง มันได้เอาตัวมันเองมาชักฟอก มันได้เอาความเห็นของมันออกมาแยกแยะ แล้วมันแก้ไขในตัวของมันเองไปเรื่อย ๆ เห็นไหม แก้ไขในตัวมันเอง เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนี่ย ใครทรมานมา แล้วเราทรมานตนเรามาอย่างไร นี่ไงมันจะแก้ไขของมันเอง คือมันจะทรมานตัวมันเองแล้วเวลาคนเห็น

พิจารณากายเห็นกาย มันเหมือนกับเราทำงานแล้วได้ผลงาน เราจะมีความตั้งใจมีความอยากที่จะทำของเรามาก แล้วพิจารณาไปมันปล่อย ตักตบกานมันปล่อย ปล่อยอย่างไร มันรับรู้อย่างไร มันรับรู้ มันรับรู้ เวลามันปล่อย ใครเป็นคนปล่อย จิตเป็นคนปล่อย พอจิตเป็นคนปล่อย พอจิตมันปล่อย จิตมันยังไปยึดอีก จิตทำไมยังไปยึดละ จิตไป

ยึดเพราะอะไร เพราะสติปัญญาของเราไม่เท่าทัน เพราะสติปัญญาของเราไม่มั่นคง เราเอาความผิดความถูกนี่เป็นข้อทดสอบในใจของเรา เป็นการทดสอบใจนะ พอตทดสอบใจนี่วิปัสสนามันไปบ่อยครั้งเข้า เพราะมันมี เวลาวิปัสสนาไป

หลวงตาจะพูดบ่อย เวลาใครภาวนาไปจะให้คะแนนตัวเองมาก ๆ ทั้งนั้น ใครมาก็ให้บวก ๆ ไปหมดเลย ให้บวกเพราะอะไร เพราะจิตมันเป็นนี่ไง พอมันปล่อยเราให้บวก พอมันเสื่อมนะ โอ้โห เสื่อม เสื่อมเริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นสร้างให้สติมั่นคงใหม่ แล้วเอาวิปัสสนาใหม่ พิจารณาไป พอมันเสื่อม มันเสื่อมหมดเนี่ย เวลาทางโลกนะ ของอะไรที่มันเปลี่ยนที่ไปเอามาวัดดูมันยังอยู่นะ จิตเวลามันดีขึ้นมาเนี่ย มันดีมาก ๆ เลย เวลาเสื่อมหายหมดเลย แล้วเวลาสร้างขึ้นมา มันก็ฟื้นขึ้นมาอีก เห็นไหม มันเป็นนามธรรม เวลามันเสื่อมไปนี่ดูสิ เวลาเขาเขียนเช็คนี่ เห็นไหม เป็นตัวเลข รู้มันจะกรอกตัวเลขเท่าไรก็ได้ มันกระดาษนะ แต่มีตัวเลขให้เราับจำนวนเงินนั้น จิตก็เหมือนกัน ตัวเลขคือว่ามีความเจริญขึ้นมาเนี่ยคือตัวเลข ตัวเลขมันจะมากน้อยขนาดไหน เวลาลบตัวเลขหมดกระดาษมันก็อยู่อย่างเก่า หมดเลย เนี่ย

ฉะนั้นพอมันเสื่อม เวลาจิตมันเสื่อม พอเรารู้ว่าเสื่อมปั๊บ เพราะมันไม่มีผลตอบสนอง มีผลตอบสนองเวลาที่วิปัสสนาไป เห็นไหม ถ้ามีผลตอบสนองคือสังโยชน์ขาด สังโยชน์ขาดตั้งแขนขาด ถ้าใครเคยสังโยชน์ขาดนะ สังโยชน์ขาดคือพระโศดาบันอย่างต่ำ แล้วเวลาพระโศดาบันสังโยชน์ขาด อืม เป็นอย่างนี้ แล้วที่พิจารณามาร้อยพันหน ที่มันไม่ขาด มันเป็นอย่างนี้ มันมีความแตกต่างชัดเจนมากเลย แล้วถ้ามีความแตกต่างชัดเจนมาก คนนี้สังโยชน์ขาด ต้องบอกสังโยชน์ถูกต้อง ถ้าคนไม่เคยสังโยชน์ขาด เนี่ย สังโยชน์มันก็ปิด ๆ เปิด ๆ อย่างนั้น มันเป็นลักปิดลักเปิด เดียวก็มาเดี๋ยวก็ไป ไม่มีหรอก

สังโยชน์ขาดก็คือขาดเลย แต่ขณะที่เราวิปัสสนาไป จนกระทั่งขาดนี้ มันปล่อยแต่ไม่ขาด มันปล่อยแต่เราให้ค่าเอง เรามีสามัญสำนึกเรามีสมมุติฐานว่ามันขาด แต่ความจริงมันไม่ขาด แต่พอมันขาดนะ เราจะมีสมมุติฐาน มีความสำนึกว่าขาดหรือไม่ขาด ไม่เกี่ยวมันขาด มันขาดไปเลย สามัญสำนึกว่ามันมีอยู่มันก็ไม่มันนึกว่าสังโยชน์ มันจะรู้หมดล่ะว่าสังโยชน์เป็นยังไงแล้วมันขาดไปแล้วนี่ พอสังโยชน์ขาดแล้ววิปัสสนาไป ขณะสังโยชน์ขาดนะ สังโยชน์อย่างหยาบ สังโยชน์อย่างกลาง สังโยชน์อย่างละเอียดมันก็มีหลากหลาย แล้วพอเราสังโยชน์ขาดแล้วนี้ ถ้าเราพิจารณาไปจนมันปล่อย เราจะเอาตรงนี้

เป็นหลัก เราจะเอาตรงนี้เป็นหลัก พอเราไปทำเนี่ย ผิดละเพราะหลักอันนี้มันเป็นหลักของขั้นนี้ หลักต่อไปเนี่ยมันละเอียดลึกซึ้งกว่านี้ มันใช้แง่มุมวิปัสสนาแตกต่างกันอย่างนี้ แล้วมันต้องเป็นปัจจุบันของข้างหน้า

มันเป็นปัจจุบันนี้ถูกไหม ถูก แต่ในปัจจุบันต่อไปเนี่ย จะเอาหลักอันนี้ไปใช้เป็นหลักข้างหน้า ผิดหมดเลย มันผิดเพราะอะไร เพราะมันไม่เข้าใจของมัน พอไม่เข้าใจของมัน มันจะผิดของมัน เนี่ย ที่พูดมาทั้งหมดเนี่ย เราจะบอกให้รู้ว่า เราทำแล้วนี่เอาผลของเราเป็นตัววัด ถ้าเราเอาหลักการเนี่ย อย่างนี้เขาเรียกคิดในกรอบเห็นไหม แล้วเมื่อไหร่เราต้องเปลี่ยนคำภานา คำภานาไม่ต้องเปลี่ยน คำภานาเนี่ยมันเป็นการอาศัย เนี่ย เราเป็นการอาศัย อย่างอาหารเรากินทุกวันกินทุกมื้อเลยเพื่อให้ร่างกายเราแข็งแรง คำภานาเนี่ยคือให้จิตมันเกาะไป

หลวงตาจะบอกว่าต้องมีคำบริกรรม ไม่มีคำบริกรรมเนี่ย คุณเฉย ๆ เวลามันเสื่อมมันเสื่อมหมด นี่ไงคำบริกรรมเป็นที่เกาะของจิต เป็นที่เกาะของจิต งามคำบริกรรมเนี่ยมันคำบริกรรมอะไรก็ได้ถ้าจิตมันสงบ เพราะมันเกาะสิ่งนี้เข้ามาสู่ความสงบ เราจะเปลี่ยน เปลี่ยนทำไม แต่ถ้าเราบริกรรม พุทโธ ๆ แล้วคำบริกรรมสิ่งใดที่เราบริกรรมแล้วมันไม่ได้ผล มันไม่ได้ผลเพราะอะไร ไม่ใช่มันไม่ได้ผลที่คำบริกรรม มันไม่ได้ผลเพราะ ๑. สติอ่อนไปไหม ๒. ความตั้งใจเราเนี่ยสมบูรณ์ไหม ๓. ร่างกายของเราเนี่ยมันมีอะไรกระทบมาบ้าง ๔. กิเลสตัวในหัวใจเรา มันกระตุ่นเตือนมันทำลายเยอะเยอะเลย คำบริกรรมเนี่ยภาษาเราเลยคำบริกรรมไม่มีโทษเลยนะ

แล้วคำบริกรรมเนี่ยจะให้ผลอะไรเราไม่ได้เลย ถ้าพูดนี้คนตกใจนะ ก็คำบริกรรมมันก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง คำบริกรรมนี้เป็นสมมุติอันหนึ่งนะ แต่เพราะจิตเราเนี่ยเป็นความจริง กว่าที่มันจะเป็นความจริงเนี่ย มันต้องอาศัยสมมุติมันเพื่อแสดงตัวนะ คำบริกรรม ถ้าพุทโธ ๆ ๆ นี่นะแล้วสงบเนี่ยนะ เราจะเขียนพุทโธแล้วแขวนไว้บนหัวนี้ พุทโธอยู่บนนี้เลยนะ แล้วสงบไหมไม่สงบหรือ ไม่ พุทโธนี้เป็นคำบริกรรมจิตเราต่างหากเป็นความจริง เอาจิตเกาะไว้ เอาจิตเกาะไว้ให้จิตมันแสดงตัว ให้มันมั่นคงของมัน ไม่ใช่ว่าคำบริกรรมนี่จะเป็นจะบันดาลอะไรให้เรา ไม่ได้ งามคำว่าพุทโธกับมรณานุสติมันต่างกันไหม คิดถึงความตายเนี่ย คิดถึงความตายไปเนี่ย

คิดถึงความตายมันจะสลดหดหู่เข้ามาเพื่อเป็นตัวของมัน แล้วพุทธโธ ๆ ๆ เนี่ยเห็นใหม่ คำว่าพุทธโธ ฉะนั้นว่า ถ้าบอกว่าคำบริกรรมมันเป็นเพชร แล้วเราจะทิ้งมันทำไม แล้วเวลาพุทธโธ ๆ มันหายเนี่ย หายยังไง เวลาจิตเข้ามาเนี่ย เพราะจิตเป็นตัวจริง จิตเป็นตัวจริง จิตเป็นสมาธิ จิตยังไม่เป็นสมาธิไม่ได้ มันเข้ามาถึงตัวมันเองไม่ได้ มันต้องอาศัยคำบริกรรม

ถ้าไม่อาศัยบริกรรมมันมีจุดยืนไม่ได้ มันมีหลักการไม่ได้เพราะมันเป็นนามธรรมเหมือนไอน้ำเหมือนอากาศเนี่ย เราจะรวบรวมมันอย่างไร จิตเราเนี่ยเป็นนามธรรมจะให้ตั้งมันอย่างไร พอตั้งมันถึงเป็นสมาธิ จึงถึงบอกว่า คำบริกรรมจะเปลี่ยนเมื่อไหร่ ถ้าเราคิดอย่างนั้น เราจะบอกว่า เหมือนกับเกียร์หนึ่ง เร่งเท่าไรถึงใส่เกียร์สอง เร่งเท่าไรใส่เกียร์สาม มันอยู่ที่ความชำนาญนะ มันอยู่ที่ความพอสมควร นี่คำบริกรรมเนี่ยเพราะไม่ถูกจิตกับเรา นี่พูดถึงคำว่าจิต จิตมันเป็นเรื่องหนึ่ง จิตคือความชอบ จิตคือความชอบ แล้วไอ้คำบริกรรม ไอ้วิถีภวนาเนี่ยมันเป็นกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ที่พระพุทธเจ้าวางหลักเกณฑ์ไว้ให้เราเพื่อเราบำรุงจิตใจของเราขึ้นมา พอบำรุงจิตใจของเราขึ้นมาจนมันมีหลักมีเกณฑ์แล้วนี่เราจะวิปัสสนาเราจะใช้ปัญญาเนี่ยเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ถาม: ขอบุบายในการปฏิบัติหรือการคิดเมื่อรู้สึกโกรธเคืองไม่พอใจ

ตอบ: สิ่งนี้เวลาคุณแล้วนี่ มันเป็นเรื่องพื้น ๆ แต่ความจริงมันเป็นเรื่องใหญ่มาก เป็นเรื่องใหญ่เพราะอะไร เวลาโกรธเคืองไม่พอใจสิ่งต่างๆ นี่ คำว่าไม่พอใจมันมาจากไหนล่ะ มันมาจากใจทั้งหมดเลย ถ้ามันมาจากใจทั้งหมดเลยเนี่ย เวลาโกรธเคือง เวลาไม่พอใจเพราะมันเป็นผลไปแล้ว มันเป็นผลไปแล้ว แล้วใจมันอยู่ไหนล่ะ คำว่าไม่พอใจ เพราะใจมันโดนมารใจ โคนมารเห็นใหม่ เหมือนกับจิตนิสัยของคน ถ้าจิตนิสัยคน โคนอะไรไปกระทบมันเนี่ย มันจะรุนแรงมาก

แต่ถ้าสิ่งที่มันพอใจหรือสิ่งที่มันไม่เกลียด ไม่ขัดขวาง มันโดนอยู่ตลอดเวลา มันก็ไม่มีความรู้สึกเห็นใหม่ ทีนี้พอมันไม่มีความรู้สึก เราจะบอกว่าสุดท้ายแล้วมันก็ไปลงที่กิเลสไปลงที่ใจนั้น ถ้าลงที่ใจนั้นนะ อธิบายวิธีการปฏิบัติเราใช้อธิบายนี้มาตลอด เราใช้อธิบายเวลามีสิ่งใดเกิดขึ้นมานะ เพราะเราเองนี่ เรายังไม่ทันตัวเรา เรายังควบคุมตัวเราไม่ได้หรอก เราจะบอกว่าเราไม่โกรธ เราจะไม่อยากไปขัดเคืองเขาเนี่ย เราพูดไปนี่มันเป็น

คำพูดจากข้างนอก เหมือนกับครูสอนนักเรียนเป็นอย่างนั้นนะ เป็นอย่างนั้นนะ ทำได้ ไม่ได้ อีกเรื่องหนึ่งเลย

นี่ก็เหมือนกัน ต้องประพฤติดี ต้องทำความดีนะ แต่กิเลสมันอยู่ในใจ กิเลสมันอยู่ในใจ ฉะนั้นอุปนิสัยของเราจะบอกเลยเวลาเราปฏิบัติเราใช้อุปนิสัยของเราสรรพสิ่งในโลกนี้เขาเป็นญาติเราโดยธรรมชาติ คิดว่าเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องเลยละ ถ้าพี่น้องเราทำอย่างนี้ละ ไซ้ พี่น้องมันก็มีปัญหาด้วยกันอยู่ แต่ถ้าพี่น้องทำอย่างนี้ ด้วยคำว่าสายเลือดเรากี่เบาเลย ต้องหัดฝึกความเมตตาไว้ เราคิดอยู่ตลอดให้เป็นญาติเป็นพี่น้องเรา ถ้าเป็นญาติพี่น้องหรือเป็นเรา ถ้าเราทำอย่างนั้นละ ๆ เราไม่พอใจเราทำอย่างนั้นเราจะพอใจไหม เนี่ย เพราะว่าเป็นเรา หรือเป็นคนใกล้ชิดตัวเรา ความโกรธอย่างนี้มันจะเบาเลย

การที่จะต่อสู้กับความโกรธเคือง ความไม่พอใจได้เนี่ย เขาเรียกความเมตตา ให้แผ่เมตตาไว้ เวลาเราสวดมนต์สวดพรเราแผ่เมตตาเนี่ย แผ่เมตตาทั้งเพื่อแบบนี้ไง แผ่เมตตาแผ่เมตตาเพื่อให้จิตใจเราเมตตาเปิดกว้างอะไรที่มากกระทบกระเทือนเรานี้ กระทบกระเทือนเรา เรามีสติควบคุมได้ แต่ถ้าเราไม่มีสตินะ เราไม่มีสติเลยเวลามันกระทบกระเทือนเรานี้ โห มันจะรุนแรง มันรุนแรงนะความโกรธอยู่ที่โทสะจริต แล้วมันก็อยู่ที่โทสะ

เราเคยศึกษาเรื่องนี้เรื่องพิษสมุนไพรมะเร็ง เรื่องพิษสมุนไพรมะเร็งเขาบอกว่า ชาตูลี ชาตุดิน ชาตุน้ำ ชาตุลม ชาตุไฟ คนจะมีปัญญาเนี่ย ส่วนใหญ่เป็นชาตุไฟ ถ้าคนเป็นชาตุดินนี่ ชาตุดินนะดินมันจะแบบว่า พุดทางโลกก็บอกว่า สมองจะช้าหน่อย คิดไม่ค่อยทันคนแต่ร่างกายจะแข็งแรง แต่คนเป็นชาตุไฟ ชาตุไฟเนี่ย ภาษาเราว่าเป็นคนฉุนเฉียว เป็นคนที่อารมณ์รุนแรง แต่ แต่ปัญญาไว เพราะมันเป็นชาตุไฟ ชาตุไฟมันได้ประโยชน์กับสมองได้อยู่กับความคิดไซ้ใหม่ แต่ แต่ไฟ ไฟก็กลับมาเผาเราไง ไฟก็กลับมาเผาเราไง เราจะไม่โกรธเลยเราจะไม่มีอารมณ์ไม่มีความรู้สึกเลยนี้ ชาตุดิน ชาตุดินเย็น แต่ชาตุดินสมองจะไม่ดี ถ้าสมองดินนี้ นี่พูดถึงเรื่องของ เรื่องของพิษสมุนไพรมะเร็งที่เขาใช้สติดีมานะ

แต่ถ้ามาพูดถึงเรื่องเวรเรื่องกรรมละ ๆ เรื่องอำนาจวาสนาละ ทีนี้มันหลากหลายนะ คนคนหนึ่งมันมีแถมุมให้วิเคราะห์ได้เยอะมากเลย นี่ถ้าแถมุมให้วิเคราะห์ได้เยอะมาก แถมุมอย่างนี้มันมาจากไหน ฉะนั้นแถมุมอย่างนี้ ผล สถิติหรือข้อมูลของมันอยู่ที่ใจทั้งหมด หลับตาแล้วพุทโธ ๆ ๆ เข้าไปนะ ถึงตัวใจนี้มันจะไปเปิดเลย เหมือนหนังสือชาติที่แล้วชาติก่อนชาติต่อไป เหมือนเปิดหนังสือเลย นี่เปิดหนังสือ แล้วหนังสือไม่มีจะ

เปิดยังงใจ เปิดใจ ถ้าเปิดใจแล้วข้อมูลมันอยู่ที่นี้ ข้อมูลมันอยู่ที่นี้ทำไมเป็นจิตนิสัยล่ะ
ทำไมเป็นอำนาจวาสนาล่ะ

เนี่ยข้อมูลมันอยู่ที่นี้แต่จิตเรามาไม่ถึงไม่ได้ จิตเราลงไม่ถึง ถ้าวางได้ลงถึงถ้าไปเห็น
ข้อมูล ถ้าไปเห็นข้อมูลนะว่ามันเป็นเวรเป็นกรรมเราจะโกรธเคืองเขาไหม เราจะไม่โกรธ
เคืองใคร เราจะไม่พอใจใคร แต่นี่ข้อมูลมันไม่ถึง พอข้อมูลไม่ถึงมันก็เป็นเรื่องของขันธ
๕ เป็นเรื่องของสามัญสำนึกของเปลือกใจใหม่สามัญสำนึกเนี่ย เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์
พอเราเกิดเป็นมนุษย์เนี่ย เรามีอำนาจวาสนา พอมีอำนาจวาสนาปั๊บเนี่ย เราศึกษาทาง
วิทยาศาสตร์ ทางโลกเนี่ย ศักดิ์ศรีของมนุษย์ ทำไมของมนุษย์เนี่ยทุกอย่างต้องเสมอภาค
แล้วมันไม่เกี่ยวกับเรื่องกรรมแล้วนะ พอไม่เกี่ยวกับเรื่องกรรม กรรมเวรของใครไม่รู้
ต้องสิทธิเสมอภาค ไม่มีทาง เป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าสิทธิเสมอภาคเนี่ย ดุสิตรัฐบาลเขาให้
เบี่ยยังชีพคนแก่นี้ คนแก่ต้องได้เท่ากันละ ทำไมคนแก่ที่ได้ลงทะเบียนคนควรจะได้คนแก่ที่
ไม่ลงทะเบียนนอด แล้วศักดิ์ศรีมนุษย์มันอยู่ที่ไหน ศักดิ์ศรีของมนุษย์ก็มันบัญญัติขึ้นมา
มันสามัญสำนึกพวกลงทะเบียนมันมีข้อมูลมันถึงได้รับเบี่ยยังชีพนี้ แล้วคนเหมือนกันแต่
ไม่ได้ลงทะเบียน เพราะเขาตกสำรวจ เขาเป็นมนุษย์

ทำไมเขาไม่ได้เบี่ยยังชีพล่ะ ย้อนกลับมาที่กรรม ถ้าย้อนกลับมาที่กรรมเห็นใหม่
เนี่ย สิ่งที่ว่าศักดิ์ศรีของเราหรือความเป็นมนุษย์ต่าง ๆ เนี่ย ศักดิ์ศรีอันนี้มันไปกระตุ้นให้
เราโกรธไง มันกระตุ้น ก็มนุษย์เหมือนกันเราก็ศักดิ์ศรีเหมือนกันทำไมเขาทำเรา แต่มัน
ไม่ได้พูดเรื่องกรรม เห็นใหม่ สมเด็จโตท่านบอก ไม่ใช่คนที่ทำเขา คนที่รังแกคนนี้ทำ
ก่อนนะ ท่านบอกว่าไอ้คน โคนทำทำเขาก่อน โคนทำทำเขาก่อนทำเมื่อไหร่ ทำเมื่อชาติที่
แล้ว ชาติที่แล้วเราไปทำเขาไว้ แล้วพอชาตินี้พอเราโดนทำขึ้นมา

นี่คำว่าชาติอย่างนี้ปั๊บ พูดแบบว่าเลื่อนลอยเกินไป แล้วพวกเราไม่ยอมรับหรือ
ว่าชาติที่แล้วจะมีผลอย่างนี้มันจะให้ผลต่อเมื่อความสุขความทุกข์ใจ ความสุขความทุกข์
ความเข้าใจความรู้สึกอันนี้ ถ้ามันรู้สึกถึงความรู้สึกอันนี้ เห็นใหม่ มันเหมือนในชาติ
ปัจจุบันนี้ คติความดำรงชีวิตของเรา หรือการดำรงชีวิตของลูกศิษย์ที่มาหาเราเนี่ย เรา
บอกว่ามันอยู่ที่การกระทำ เราอยากจะมีชีวิตที่ราบรื่น

เราอยากมีชีวิตที่ไม่มีความกระทบกระเทือน เราก็ต้องควบคุมเราไม่ให้ไปทำร้าย
เขา ไม่ให้เรานี้ไปพูดให้ขัดแย้งกับใคร ชีวิตเราก็จะไม่บาดหมาง แต่ถ้าเราควบคุมชีวิต

ของเราไม่ได้ ชีวิตของเราเนี่ยมันไปกระทบกระเทือนใคร สิ่งกระทบกระเทือนใครสิ่งที่ตอบสนองมา เราเสียใจอย่างนั้นทำไมเพราะเรากระทำเอง เห็นไหม คุณที่กรรมสิทธิ์ กรรมคือการกระทำ ไม่ต้องชาติที่แล้วชาติปัจจุบันเนี่ย แล้วถ้าเราดำรงชีวิตยังไง เราเป็นคนยังไง ผลตอบสนองมันกลับมาหาเราทั้งนั้น เพราะเราเป็นคนทำออกไป

ในภาคปัจจุบันมันยังเป็นอย่างนี้ จนถึงบอกสิ่งใด ที่มันตอบสนองกลับมาหาเรา ไม่ต้องเสียใจเลย เราจะปลั่งเปลือ หรือว่าเราคิดไม่ถึงรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำสิ่งใดไป สิ่งนั้นให้ผลทั้งนั้น เพราะเราทำให้ใครไม่พอใจ เขาจะพอใจเราไหมเขาก็ไม่พอใจเราทั้งนั้น เราทำโดยที่เราคาดไม่ถึง เรารู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เขากระเทือนใจแล้ว เนี่ยสิ่งนี้มันก็ตอบสนองกลับมา นี่พูดถึงผลในปัจจุบันนะ แล้วผลที่มันเป็นเวรเป็นกรรมละ นี่ผลที่เป็นเวรเป็นกรรมเนี่ย ทีนี้เรื่องศาสนาพุทธมันสอนตั้งแต่ เวรกรรมมา

แล้วในกรรมปัจจุบันนี้ พระพุทธเจ้าถึงสอนว่า ถ้าเราเกิดมาแล้วให้เชื่อธรรม เพราะพวกเรานี้ยังตาบอดเราไม่เข้าใจสิ่งนี้ใช่ไหมแต่พระพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปาตญาณ ตั้งแต่อดีต ตั้งแต่อนาคต แล้วปัจจุบันนี้ อาสวกษยญาณ ทำลายแล้วนี้ ท่านเข้าใจเรื่องอย่างนี้หมด พอเข้าใจอย่างนี้หมดสอนพวกเราเอาไว้ เราถึงยึดหลักนี้ เป็นหลักดำรงชีวิตไง ถ้ายึดหลักนี้ดำรงชีวิต ก็เลสมันไม่ยอม เวลาเราทำสิ่งใดเห็นไหม ไม่ได้ ไม่ยอม เราแพ้เขา ศักดิ์ศรีเราโดนเขาทำลาย ศักดิ์ศรี

ทีนี้พระพุทธเจ้าถึงสอนไว้ว่า แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร แพ้เป็นพระเห็นไหม แพ้เป็นพระ ทีนี้คำว่าแพ้พวกเรายอมรับไม่ได้ว่าแพ้เป็นพระ ไม่ยอมรับคำว่าพ่ายแพ้ เราต้องชนะเขา ชนะคือมาร กว่าจะชนะกันมันต้องมีเหตุปัจจัยขึ้นมา การทำให้เราชนะเขา แต่ถ้าแพ้ละ แพ้โดยที่ไม่มีศักดิ์ศรีเลยนี้ มันเป็นแพ้แบบคนที่ไม่เข้าใจ แต่คำว่าแพ้เป็นพระเรานี้เราไม่ใช่แพ้เขา พระคือผู้ประเสริฐ เราประเสริฐเพราะเราเข้าใจในสังขารม พอเราเข้าใจในสังขารมเห็นไหม การกระทบกระเทือน การสร้างกรรมเนี่ย เราจะไม่สร้าง เราจะทำคุณงามความดีของเรา สิ่งใดที่เรากระทบกระเทือนขึ้นมาเนี่ย เราทำได้ เราทำได้

พอเราทำได้เนี่ยก็แค่นั้นก็จบ เนี่ยแพ้เป็นพระ เราเข้าใจหมด เหมือนกับเราเข้าใจสถานการณ์ทั้งหมด เราเป็นคนคุมสถานการณ์เห็นไหม พระพุทธเจ้าสอนไว้เยอะมากเลย ธรรมเนี่ย จะยกเง่ไหนก็ได้ เวลายกเง่เห็นไหม คนเขาโกรธเรา แล้วเขามาทำลายเรา ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะเรากุมได้หมดเลย แต่ถ้าเรามีอารมณ์โกรธตอบแล้วเรามีการปะทะกัน

เราโง่กว่าคนที่โง่กรรมาณีสองเท่า ท่านบอกไม่ให้โง่ตอบ ไม่ให้มีอารมณ์ตอบสนอง เขา แต่เราให้มีสติปัญญาของเรา แล้วควบคุมสถานการณ์นั้น ควบคุมสถานการณ์นั้นเห็นใหม่ ถ้าควบคุมสถานการณ์นั้นได้ เห็นใหม่ แพ้เป็นพระเราควบคุมสถานการณ์ได้หมดเลย แล้วเราไม่สร้างเวรสร้างกรรมด้วย ผู้ประเสริฐไง

พระผู้ประเสริฐไม่สร้างเวรสร้างกรรมกับจิตดวงนี้ จิตดวงนี้ยังเกิดยังตาย มันมีเวรกรรม ขนาดปัจจุบันก็ทุกข์ขนาดนี้ สิ่งที่ทุกข์ขนาดนี้ เพราะเราตามีคบอด เราถึงได้สร้างเวรสร้างกรรมมา แล้วปัจจุบันนี้ถึงจิตใจนี้ยังไม่เปิด เปิดกว้าง จิตใจนี้ยังไม่เข้าใจสังขาร แต่เราก็เป็นชาวพุทธ เราก็ประพฤติปฏิบัติ เรามีครูมีอาจารย์เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ของเราทำมาเป็นตัวอย่าง คำว่าตัวอย่างนะ หลวงตาท่านพูดซึ่งมาก เพราะเราไปศึกษาเราไปดูตามประวัติต่าง ๆ ที่เขาจดจารึกไว้ว่า หลวงปู่มั่นเห็นใหม่ ตอนที่ไปอยู่อุบล โคนสมเด็จหรือ เจ้าคณะจังหวัดจับเห็นใหม่ ทั้งจับทั้งถ่มแก้งทั้งอะไรเนี่ย เวลาหลวงตาท่านมาเขียนในประวัติหลวงปู่มั่น ไม่มีเรื่องอย่างนี้เลย

เรื่องที่หลวงปู่มั่นออกประพฤติปฏิบัติกับหลวงปู่เสาร์ แล้วออกไปนี้มีโคนเสียคสิ โคนที่เขาถ่มแก้งทำลาย เขาไม่ต้องการให้เกิดขึ้นมาเนี่ย เขารังแกมากนะ แล้วหลวงตาท่านบอกว่าหลวงปู่มั่นนะขนาดที่ว่าอยู่อุบลไม่ได้ เขาสั่งไม่ให้ใส่บาตร หนีมาสกกล หนีมาตลอด เขาสั่งไปว่าห้ามใส่บาตร ๆ แม้แต่ไม่ให้ใส่บาตรแล้วพระอยู่ได้ยังไง นี่คำสั่งนี้มันก็อยู่ในพระในเมืองไซ้ใหม่ หลวงปู่มั่นเวลาท่านมา ท่านไปอยู่ในป่าในเขา ในป่าในเขาคนชนบทเขาไม่รู้หรอก เขาเห็นพระมาก็คือพระเขาก็ใส่ของเขา แล้วเวลาท่านเอามาเล่าให้หลวงตาฟัง เล่าให้ครูบาอาจารย์ฟัง หลวงปู่มั่นท่านพูดด้วยเป็นคติธรรม

ท่านไม่มีความเสียใจน้อยใจ ท่านไม่เคยคิดว่าใครทำรังแกแล้วท่านจะไปคิดอะไร ไม่มีเลย แพ้เป็นพระ แพ้เป็นพระ แต่เวลาท่านทำประโยชน์กับพระศาสนา ประโยชน์กับเห็นใหม่ หลวงตาบอกว่า หลวงปู่มั่นท่านบอกว่าท่านไม่เคยได้พักเลย ท่านทำประโยชน์กับเทวดา อินทร์ พรหม มากกว่าทำกับมนุษย์ ถ้ากระทำนี้ก็คุณดี ตั้งแต่หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว ลงมานี้ ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้น ท่านสร้างมนุษย์ให้เป็นพระอรหันต์ ท่านทำมาเพื่อให้ศาสนามั่นคง

ท่านบอกว่าท่านสร้างประโยชน์ให้กับมนุษย์น้อยกว่าท่านสร้างประโยชน์ให้กับเทวดา อินทร์ พรหม น้อยกว่า เห็นใหม่ เพราะเทศน์ทุกคืน คนมาหามากมาย เทวดามา

เป็นชั้น ๆ ๆ จนเทศน์ไม่ไหว จนต้องให้ลูกศิษย์นะ ให้หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ฝั้นรับแทน แล้วหลวงปู่ชอบ หลวงปู่ฝั้นท่านมาหาหลวงปู่มัน เมื่อคืนเทวดามาทักว่าอาจารย์ให้ไปหาผมจริงหรือเปล่าครับ เนอะ ขนาดว่ารับมันหลายคณะมากจนผ่อนถ่ายไปให้ลูกศิษย์รับแทนนะ นี่เวลาท่านสร้างประโยชน์ นี่ย้อนกลับมาที่ว่า คำว่าแพ้เป็นพระเงิ ท่านไม่มีผล ไม่มีความอาฆาต ไม่มีความเจ็บปวดเจ็บใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น มันก็เป็นเวรเป็นกรรมของคนทำ แล้วขณะที่ทำขึ้นมา

เราทำสิ่งใดที่ว่ามันขัดหูขัดตาเขา เพราะพระเขาอยู่วัดอยู่วา ไอนี้พระบวชขึ้นมาแล้วก็ออกไปออกเขา ออกไปประพฤติปฏิบัติ มันแหวกแนวในความรู้สึกของสังคม ถ้าสังคมเขาเข้าใจไม่ได้ เห็นไหม กาลเวลานี้ ถ้าเราทำดีขึ้นมาสังคมเขาเข้าใจของเขาขึ้นมาตัวเอง เนี่ย พูดว่าแพ้เป็นพระ เห็นไหม คุณสถานการณ์ทั้งหมดเลย แล้วผลเป็นยังไง ผลว่าหลวงปู่มันท่านสร้างบุคคลากรในศาสนาไว้มากมายขนาดไหน ท่านสร้างสังคมให้สังคมเชื่อถือศรัทธา ให้สังคมมีมุมมองอย่างหนึ่งเลย แต่สมัยก่อนนั้น ก่อนที่หลวงปู่มันจะประพฤติปฏิบัติมันไม่มี แล้วใครปฏิบัติขึ้นมา ใครจะเชื่อถือศรัทธา

ท่านใช้ชีวิตของท่านนะหมดไปแล้วหนึ่งชีวิต แล้วชีวิตของหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มันละ ชีวิตของหลวงปู่ฝั้น กับครูบาอาจารย์อีกชุดหนึ่ง เนี่ยแล้วหลวงตานะ ครูบาอาจารย์อีกชุดหนึ่ง แล้วพวกเรานี้อีกชุดหนึ่ง สามสี่ชั่วอายุคนนะ สามสี่ชั่วอายุคนในการประพฤติปฏิบัติ จากคำว่าแพ้เป็นพระ พระคือผู้ประเสริฐ ประเสริฐจากในหัวใจ ประเสริฐจากความรู้จริงอันนั้น ฉะนั้น เราเอาหลักเกณฑ์อันนี้ เราเอาหลักเกณฑ์อันนี้ ที่นี้เพียงแต่ว่าเวลาหลวงตาท่านพูดนะ ท่านเวลาท่านพูด เห็นไหม ให้สมานสามัคคีให้ต่าง ๆ แล้วเวลาท่านเอ็ดพระเอ็ดอะไรนี้ ท่านบอกว่าเวลาพูดถึงสมานสามัคคีพูดถึงความเป็นจริง ให้เราให้อภัยต่อกันแต่เวลามันมีความผิดความถูกของผู้นำเห็นไหม

ผู้ที่ต้องตัดสินผู้ที่ต้องแก้ไขเหตุการณ์นั้น ท่านก็ออกมา เวลาท่านพูด เห็นไหม เวลาท่านพูดถึงสมานสามัคคี สังคมต้องสามัคคีกันหมด เวลาท่านออกมาเนี่ย เป็นสามัคคีใหม่ละ เวลาท่านออกมาท่านออกมาจัดการสังคม สังคมที่มีมุมมองผิด มีความเห็นผิดให้เข้าสู่ระบบความถูกต้อง อันนั้นเวลาเราทำงานเนี่ย คือความกล้าหาญของหัวใจที่เวลามันมีเหตุการณ์วิกฤตขึ้นมา เราต้องออกไปจัดการ ถ้าออกไปจัดการนะ พอออกไปจัดการสร้างกรรมใหม่ สิ่งที่เขาจะทำเวรทำกรรมของเขา แล้วเขาไม่ได้ทำสมดังใจของเขาเนี่ย เขาจะมีความ มีความเจ็บปวดของเขาไหม เขาต้องมีความบาดหมางในใจ

ของเขาไหม อันนั้นเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ เพราะ เพราะสังคมส่วนใหญ่ เพราะสังคมส่วนใหญ่ ความสงบสุขของสังคม มีคนมีความเห็นผิดบ้างเล็กน้อยที่เขาจะให้สังคมนั้นให้มันเปลี่ยนแปลงไป เราออกมาแก้ไขสิ่งนั้น นี่ก็ถึงเวลาจำเป็นเห็นใหม่

ถ้าจะบอกว่าเราจะต้องไม่ทำอะไรเลย แพ้เป็นพระ ๆ ไซ้ แพ้เป็นพระขณะที่เราฝึกใจเรา เราฝึกใจเรา เราแก้ไขใจเรา เพื่อให้เราเป็นคนดี แต่ขณะที่สังคม หรือสิ่งต่างๆ เขาต้องการความช่วยเหลือจากผู้ที่มิวุฒิภาวะที่มองสังคมออกนะเรามองเรื่องเวรเรื่องกรรม เรื่องความเป็นไปของโลกออก เราจะแก้ไขสิ่งนั้นได้ ถ้าวุฒิภาวะของเรา สายตาของเราไม่ถึงนะ เราไปมองว่าสังคมที่เขาจะเจริญนั้นเป็นสิ่งที่เสื่อมทราม แล้วเราไปทำให้สังคมเสื่อมทรามคิดว่ามันเจริญเห็นใหม่ นี่มูมมองผิด แต่ถ้ามูมมองมันถูกนะ เขายกขึ้นมาเขาทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แล้วสิ่งที่เป็นประโยชน์นั้นเห็นใหม่ หัวใจของสัตว์โลกมีคุณค่าที่สุด

ถ้าสัตว์โลกเห็นใหม่ พวกเรา มีหัวใจที่เป็นธรรม มีหัวใจที่เป็นสาธารณะ มีหัวใจที่เป็นประโยชน์กับโลก โลกจะมีความสุขขนาดไหน แต่ถ้าโลกเขาไม่เข้าใจ เห็นใหม่ คุณติ สังคมของผู้ที่เห็นแก่ตัว เขาบอกผลประโยชน์ของเขา คือความดีของเขา แล้วเราบอกว่าให้เสียสละกับสังคมเพื่อประโยชน์กับสังคมกับเราเนี่ยเขามองไม่เห็นหรอก เวลาถ้าสิ่งๆ ที่ ทิฐิมานะหรือทิฐิหรือจริตที่แตกต่างกัน เขาไม่เห็นเราหรอกในการประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นใหม่ เวลาเนี่ย สัปปายะสี อาจารย์เป็นสัปปายะ สถานที่เป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ หมูคณะเป็นสัปปายะ

หมูคณะเป็นสัปปายะ มีความเห็นทิฐิเสมอกัน มีความเห็นมูมมองเสมอกัน มีความเห็นหลากหลายความที่จะเกือตูลกัน เห็นใหม่ เป็นสัปปายะ ต้องแสวงหานะ เราคิดว่าถ้าเข้าไปในสังคมสงฆ์ สังคมพระ พระต้องเกือตูลกันหมด ยังไม่เข้าใจหรอก ต้องเข้ามาในวงปฏิบัติจะเข้าใจเลย เนี่ย คนที่จะสัปปายะ คนที่จะเกือตูลนะ เหมือนกับผู้ใหญ่ เหมือนกับคนที่สูงกว่าชักนำคนที่ต่ำกว่า คนที่ต่ำกว่า คนที่มีปัญญาที่ด้อยกว่าเห็นใหม่ ปัญญาที่ด้อยกว่าเนี่ย มันจะรู้ปัญญาอย่างนั้นได้อย่างไร เห็นใหม่ เวลาเราพูดบ่อยมากกว่า มันคนละมิติเลย

มิติของปัญญาทางโลกกับมิติปัญญาของธรรม แล้วมันมิติของโศคาบัน สกิทาคา อนาคตา เนี่ย มันคนละมิติเลย คนละมิติเลย มันลึกซึ้ง หยาบ ละเอียด แตกต่างกันอย่างนัก

แล้วลึกซึ่งแตกต่างกันมากนัก แต่เวลาพูดคือคำว่าปัญญา ปัญญาคำเดียว แต่ปัญญาของใคร ปัญญาชั้นตอนไหน แล้วปัญญาลึกซึ่งอย่างไร บอกว่าปัญญา ๆ ก็ใช้ปัญญาแล้วไง ทุกคนจะอ้างว่าก็ใช้ปัญญา ปัญญาคือความคิดไง ปัญญาคือโลกไง แต่ปัญญาของใจ ปัญญาเกิดจากการชำระกิเลส ปัญญาเกิดจากภายใน อันนั้นผู้รู้ แล้วถ้าคนไม่รู้ เวลาเข้าไปนะเหมือนกับเราไปอยู่ในโลกคนต่างดาวเลย มันเป็นคนแปลกมนุษย์เลย ฉะนั้นเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาถึงบอกว่า จะสอนใครได้อีกหนอ ใครจะรู้ได้อีกหนอ ใครรู้ไม่ได้หรือ ก็นั่นถ้าใครรู้ได้จิตมันจะลง จิตจะเข้าสมาธิ เข้าถึงฐาน แล้วไปแก้ไขตรงที่ฐานนั้น ถึงจะเป็นอริยบุคคล โสดาบัน สกิทาคา อนาคา จนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์เห็นไหม สมาธิถึงสำคัญอย่างไร การเข้าสู่จิตถึงสำคัญอย่างไร แต่เขาบอกสมณะไม่สำคัญ สมณะไม่สำคัญ ไม่ต้องทำ ใช้ปัญญาไปเลย เลยเป็นปัญญาโลก เป็นปัญญาที่เป็นสัญญา เป็นปัญญาลักษณะจำ ไม่ใช่เป็นปัญญาลักษณะจริงเกิดจากการวิปัสสนา เอวัง